

UDRUŽENJE/UDRUGA BH NOVINARI

Monitoring medija: avgust - decembar 2012

JEZIK MRŽNJE SA FOKUSOM NA PREDIZBORNU KAMPANJU ZA LOKALNE IZBORE

FINALNI IZVJEŠTAJ

(Na osnovu parcijalnih izvještaja monitora, finalni izvještaj priredila doc.dr. Lejla Turčilo)

Realizovano u okviru projekta „Promocija profesionalizma i tolerancije u medijima u Bosni i Hercegovini“ uz finansijsku podršku Kraljevine Norveške i Republike Irske

**20. februar 2013.
Sarajevo, Bosna i Hercegovina**

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE.....	3
METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	5
PROBLEM ISTRAŽIVANJA.....	5
PREDMET ISTRAŽIVANJA.....	5
GENERALNA I RAZRAĐUJUĆE HIPOTEZE.....	5
NAUČNI I DRUŠTVENI CILJEVI ISTRAŽIVANJA	6
METODE ISTRAŽIVANJA.....	7
VARIJABLE	7
UZORAK/KORPUS	8
VRIJEME I MJESTO ISTRAŽIVANJA	8
TEORIJSKA OSNOVA ISTRAŽIVANJA: GOVOR MRŽNJE I MEDIJI	9
GOVOR MRŽNJE – DEFINICIJA	9
MEDIJSKI I IZVANMEDIJSKI AKTERI GOVORA MRŽNJE: TRETMAN	
GOVORA MRŽNJE U EVROPSKIM NORMATIVIMA I PRAKSI.....	11
EMPIRIJSKI DIO ISTRAŽIVANJA: GOVOR MRŽNJE – REZULTATI MONITORINGA MEDIJA.....	13
GOVOR MRŽNJE, DISKRIMINACIJA, HUŠKANJE, UVREDA I IZJAVE	
PROTIV USTAVNOG PORETKA: OPĆE OCJENE I ANALIZA	
PRIMJERA	13
ZAKLJUČNE NAPOMENE.....	18
PREPORUKE ZA MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE I JAVNU KOMUNIKACIJU.....	20
PREPORUKE ZA MEDIJE I NOVINARE	20
PREPORUKE ZA IZVANMEDIJSKE AKTERE.....	21
IZVORI.....	23
LISTA MEDIJA NAD KOJIMA JE VRŠEN MONITORING.....	24
POPIS MONITORA.....	25
PRILOZI.....	26
PRIMJERI GOVORA MRŽNJE U MEDIJIMA	26

UVODNE NAPOMENE

Projekat monitoringa medija s posebnim fokusom na govor mržnje pokrenut je s ciljem dublje analize prisustva govora mržnje u javnoj sferi. U kolokvijalnom i neformalnom razgovoru o medijskoj i javnoj sceni, izuzetno su česte opaske kako mediji prenose govor mržnje drugih aktera (političke, ekonomski elite i sl.), ali i sami generiraju i podržavaju taj govor mržnje. Stoga se činilo opravdanim znanstveno provjeriti takve navode, koristeći se metodološki utemeljenim instrumentarijem koji bi dao objektivnu sliku o ne/prisustvu govora mržnje u medijima. Pri tome se govoru mržnje pristupilo kao široko definiranom fenomenu, koji ne uključuje samo otvoreni poziv ili podsticanje na nasilje, nego i druge, suptilnije forme iskazivanja neprijateljstva prema drugima, drugaćnjima, prema državi Bosni i Hercegovini i akterima njene javne sfere. Polazna osnova za istraživanje bio je stav da su akteri javne scene koji generiraju govor mržnje i medijski i izvanmedijski, a centralno istraživačko pitanje bilo je koliko je govor mržnje uopće prisutan u medijskim „produktima“ (priče u printanim i elektronskim medijima i na web portalima u Bosni i Hercegovini), te kakav je odnos medija prema njemu (da li ga proizvode sami mediji ili ga prenose iz drugih domena, te ako je riječ o tom prijenosu kakav je stav novinara prema izvoru govora mržnje i samom govoru mržnje, odnosno kako je on tretiran u priči).

Lokalni izbori 2012 godine poslužili su kao izuzetan period za analizu, budući da je upravo predizborni vrijeme vrijeme izrazitog intenziviranja javne komunikacije (ne samo u formi političkih/predizbornih kampanja, koje su u ovom konkretnom istraživanju ostale izvan fokusa interesa, već i u formi očitovanja političkih i medijskih aktera o ključnim pitanjima društvene i političke zbilje u Bosni i Hercegovini), te takva intenzivna politička i javna komunikacija daje dovoljno materijala za analizu. Također, smatralo se kako je upravo period predizborne kampanje period kada se javnost više okreće medijima, ali i na svojevrstan način „otupljuje“ oštricu kad je riječ o prisustvu neprikladnog izražavanja u javnom diskursu, smatrajući ga dijelom ustaljene prakse usmjerene na pridobivanje glasova od strane političkih aktera. Stoga je jedan od glavnih ciljeva ovog izvještaja ne samo da kvantitativno i kvalitativno analizira primjere govora mržnje, već i da ukaže na njegovu neprihvatljivost, te da, u konačnici, podigne nivo komunikacijske kulture i standarda, ne samo u medijima, nego i u široj društvenoj zajednici.

Monitoring je zasnovan na standardima Vijeća Evrope koji su sadržani u preporukama Evropske komisije zemljama članicama - R (99)15 i CB (2007)15, kao i na profesionalnim standardima propisanim Izbornim zakonom BiH, Kodeksom za elektronske medije u BiH i Kodeksom Vijeća za štampu.

Monitori i analitičari uključeni u monitoring medija vršili su analizu na osnovu jasno definisane metodologije, koja je našla polaznu osnovu u činjenici da su fer, izbalansirano i sveobuhvatno izvještavanje, pluralizam izvora informacija i prisutnost različitih stajališta i

mišljenja, te pravo na odgovor druge strane i vjerodostojnost medija temeljni postulati demokratičnosti javne komunikacije i direktni pokazatelji stupnja demokratije u određenom društvu. Metodologija monitornoga precizno je razrađena, a za monitore su odabrani medijski profesionalci sa dugogodišnjim iskustvom u medijskom izvještavanju, čije su analitičke kompetencije osnažene jednodnevnim treningom u Sarajevu. Analiza monitoring rezultata na kojoj je zasnovan ovaj izvještaj nastojala je ukazati ne na pojedinačne slučajeve kršenja novinarskih standarda i kodeksa, već na trendove u medijskom izvještavanju i kao takva apsolutno ne pretendira na kreiranje bilo kakve liste pozitivnih ili negativnih medijskih praksi, ali bi trebala poslužiti ne samo novinarima, koji rade priče na terenu, već i urednicima i vlasnicima medija koji kreiraju takozvane „politike kuće“ u koje se onda medijski izvještaji i novinarske priče moraju uklopiti, kao i drugim, izvanmedijskim akterima javne komunikacije čiji komunikacijski diskurs i stil se direktno reflektira u medijskim izvještajima. Stoga su integralni dio ovog izvještaja i preporuke za medijsko izvještavanje i javnu komunikaciju koje mogu poslužiti kao polazna osnova za dalje unaprjeđenje općeg javnog diskursa u Bosni i Hercegovini.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Problem istraživanja

Problem istraživanja nametnut je općedruštvenom praksom porasta govora mržnje u općem javnom diskursu. Stoga se opravdanim čini istražiti da li je i koliko je govor mržnje generiran medijskim pisanjem, a koliko je riječ o prenošenju govora mržnje iz drugih sfera u medijsku. Problem govora mržnje evidentan je u bosanskohercegovačkom društvu, te je stoga istraživanje usmjereni na analizu koliko neprofesionalno izvještavanje medija doprinosi pooštravanju opće javne komunikacije.

Predmet istraživanja

Predmet istraživanja u širem smislu je govor mržnje u javnoj sferi u Bosni i Hercegovini. U užem smislu, predmet istraživanja su medijski produkti koji uključuju elemente govora mržnje, te forme novinarskog izražavanja koje uključuju diskriminaciju, uvredu, podsticanje i/ili poziv na nasilje. Ovi su medijski produkti kontekstualizirani u širi komunikacijski okvir s ciljem da se utvrди koliko doprinose snižavanju standarda kulture komuniciranja, a koliko na to snižavanje standarda kulture komuniciranja ukazuju i ograju se od njega.

Generalna i razrađujuće hipoteze

Generalna hipoteza od koje polazi ovo istraživanje/monitoring glasi: Govor mržnje prisutan je u javnom diskursu, a doprinose mu, neprofesionalnim izvještavanjem i određeni mediji, kako printani, tako i elektronski i online, koji govor mržnje prenose od drugih aktera ne ograjući se od njega, ali i sami koriste govor mržnje u svojem tretiranju političkih i društvenih tema.

Razrađujuće hipoteze koje se provjeravaju ovim istraživanjem/monitoringom su:

- Govor mržnje prisutan je u javnoj sferi, a njegovi akteri su kako novinari i mediji, tako i drugi društveni akteri
- U medijima su evidentni primjeri govora mržnje i neprofesionalnog izvještavanja
- Govor mržnje intenzivira se posebno u vrijeme predizbornih kampanja, kako od strane medija, tako i od strane drugih aktera političke komunikacije
- Neprofesionalno izvještavanje i nepoštovanje profesionalnih kodeksa i standarda snižava kvalitet javne komunikacije i građane uskraćuje za fer, objektivno i sveobuhvatno interpretiranje društvene zbilje u Bosni i Hercegovini

Naučni i društveni ciljevi istraživanja

Generalni cilj istraživanja/monitoringa je implementirati standarde Vijeća Evrope za borbu protiv govora mržnje u javnom prostoru, kao i promovirati kulturu dijaloga, tolerancije i poštovanja različitosti u Bosni i Hercegovini.

Naučni cilj istraživanja/monitoringa je kvantitativnom i kvalitativnom metodom analize sadržaja, te diskurzivnom i kontekstualnom analizom doći do objektivnih pokazatelja o prisustvu govora mržnje u medijima u Bosni i Hercegovini, kao i ukazati na primjere govora mržnje, ali i neprofesionalnog izvještavanja koje graniči s govorom mržnje u bh. medijima.

Društveni cilj istraživanja/monitoringa je, ukazujući na nepoštovanje profesionalnih standarda i normi od strane medija, apelirati na podizanje profesionalizma i kvaliteta novinarskog izvještavanja, kao i na podizanje svijesti o mogućnostima i načinu profesionalnog izvještavanja o govoru mržnje drugih, izvanmedijskih aktera.

Specifični ciljevi istraživanja/monitoringa su:

- Analizirati u kojoj mjeri se profesionalni standardi poštuju od strane medija u periodu: avgust-decembar 2012. (uključujući i period predizborne kampanje za lokalne izbore u Bosni i Hercegovini)
- Izraditi preporuke za novinare, urednike, aktere civilnog društva, državne organe i političare, za unaprjeđenje njihovog pristupa u borbi protiv govora mržnje u javnosti i u medijima u Bosni i Hercegovini.
- Dati polazne osnove za razvijanje dogoročnog plana edukacije novinara i urednika u medijima za odgovarajuće profesionalno izvještavanje o govoru mržnje drugih aktera javne komunikacije zasnovano na kritičkom pristupu i profesionalnoj deontologiji i tretmanu govora mržnje kao isključivo negativnom fenomenu.

Metode istraživanja

Kvantitativna i kvalitativna metoda analize sadržaja koristi se u svrhu prikupljanja statističkih pokazatelja o prisustvu govora mržnje i drugih oblika neprofesionalnog izvještavanja u printanim, elektronskim i online medijima

Diskurzivna i kontekstualna analiza slučajeva

Umjesto analize pojedinačnih medija i stupnja njihovog profesionalizma, istraživanje/monitoring usmjereno je na uočavanje trendova na medijskoj sceni u Bosni i Hercegovini, te se u tu svrhu koristi diskurzivna analiza sadržaja medijskih članaka i priloga. Diskurzivnom se analizom pokušava uočiti koji su narativi dominantni u medijima kad je riječ o govoru mržnje i neprofesionalnom izvještavanju, kao i koja je vrsta medijskog neprofesionalizma najprisutnija (govor mržnje, huškanje, diskriminacija, uvreda na vjerskoj, nacionalnoj, spolnoj...i drugim osnovama).

U svrhu što većeg objektiviziranja pojedinačnih medijskih „slučajeva“ oni se analiziraju u širem medijskom kontekstu: u kontekstu aktera govora mržnje (ko ga koristi: novinar ili akter o kojem novinar izvještava), u kontekstu argumenata koji se u medijskom izvještaju prezentiraju i od strane aktera priče i od strane novinara, kao i u kontekstu perspektive/pozicije koju novinar zauzima prema akteru priče i njegovom govoru mržnje.

U širem smislu, kontekstualna analiza podrazumijeva i analizu medijskih produkata u kontekstu profesionalnih i etičkih medijskih standarda, pravnog okvira i društvenih normi.

Induktivna metoda koristi se za izvođenje općih zaključaka o trendovima u medijskom izvještavanju u Bosni i Hercegovini i prisustvu govora mržnje u javnom prostoru. Induktivnom metodom izvode se opći zaključci na osnovu pojedinačnih medijskih primjera.

Varijable

Varijable korištene od strane monitora su:

- Broj sadržaja sa „problematičnim“ izjavama ili neprofesionalnim postupanjem novinara
- Govor mržnje
- Uvrjedljive kvalifikacije
- Diskriminacija
- Huškanje
- Uvreda
- Ostale izjave usmjerene protiv drugog/drugačijeg, ustavnog i pravnog poretku BiH

Kod analize izdvojenih slučajeva varijable su:

- Izvor govora mržnje
- „Meta“ govora mržnje
- Forma govora mržnje
- Odnos medija prema govoru mržnje
- Stav novinara ili urednika prema govoru mržnje
- Druge javne reakcije na govor mržnje

Uzorak/korpus

Uzorak uključuje 30 medija (printanih, elektronskih i online) koji izlaze/emituju se na području Bosne i Hercegovine (oba entiteta).

Korpus uključuje ukupno 46.811 medijskih proizvoda (članci, emisije, TV prilozi), koji su analizirani sa ciljem da se utvrди sadrže li (eksplicitno ili implicitno) neki od oblika govora mržnje i/ili neprofesionalnog izvještavanja.

Vrijeme i mjesto istraživanja

Istraživanje je provedeno na prostoru cijele Bosne i Hercegovine (Federacija BiH i Republika Srpska) u periodu 1.avgust - 1.decembar 2012. (uključujući i period predizborne kampanje za lokalne izbore u Bosni i Hercegovini).

TEORIJSKA OSNOVA ISTRAŽIVANJA: GOVOR MRŽNJE I MEDIJI

Govor mržnje – definicija

Prisustvo govora mržnje u općem javnom diskursu jedan je od najdirektnijih pokazatelja nedemokratičnosti društva. Međutim, činjenica je da se neprofesionalno izvještavanje medija može graničiti sa govorom mržnje, te da se u javnom diskursu kao akteri govora mržnje pojavljuju i drugi akteri, a ne samo i isključivo novinari. Često se, ipak, govor mržnje od strane onih koji ga koriste (a nisu novinari) „opravdava“ pravom na slobodu izražavanja i/ili tumači kao ostvarenje prava na slobodu govora, dok se različiti oblici kritičkog pisanja medija o određenim akterima tumače kao govor mržnje uz zahtjev za njihovo sudsko procesuiranje. Stoga je, ne samo za potrebe ovog istraživanja, nego i u širem kontekstu, izuzetno važno definirati pojам govora mržnje i dovesti ga u vezu sa drugim oblicima neprofesionalnog izvještavanja medija, kao i sa pojmom slobode govora i izražavanja.

1997. godine Savjet ministara Vijeća Evrope usvojio je Preporuku o govoru mržnje koja navodi da: "govor mržnje podrazumjeva sve vrste izražavanja koji šire, potiču, promoviraju ili opravdavaju rasnu mržnju, ksenofobiju, anti-semitizam ili druge oblike mržnje zasnovane na netoleranciji uključujući netoleranciju izraženu kroz agresivni nacionalizam i etnocentrizam, diskriminaciju i neprijateljstvo spram manjina, migranata i ljudi sa useljeničkim porijeklom." (http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Training/Training_courses/2012_Mapping_projects_against_Hate_Speech.pdf)

U praksi Evropskog suda za ljudska prava, bez usvajanja precizne definicije, primjenjivan je ovaj pojам na vrste izraza koji šire, izazivaju, promoviraju ili opravdavaju mržnju zasnovanu na netoleranciji uključujući i vjersku netoleranciju.

Definicija govora mržnje, kako je tumači pravnica Vesna Alaburić uključuje „...napadački govor kojim se širi mržnja, nesnošljivost, i poziva na nasilje protiv skupine ljudi koja se može identificirati po rasi, nacionalnom ili etničkom podrijetlu, boji kože, vjeroispovijesti, spolu ili nekim drugim značajkama.“ (prema: Ivana Sansević, „Novo ruho govora mržnje“ <http://www.zamirzine.net/spip.php?article1549>)

Govor mržnje se najopštije može definisati kao izražavanje koje sadrži poruke mržnje ili netrpeljivosti prema nekoj rasnoj, nacionalnoj, etničkoj ili vjerskoj grupi ili njenim pripadnicima. U poslednje vrijeme govor mržnje obuhvata i govor koji je usmjeren u cilju proizvođenja mržnje i netrpeljivosti prema polu i seksualnoj opredjeljenosti, a sve češće ovaj pojам obuhvata i netrpeljivost prema različitom političkom i drugom mišljenju kao i nacionalnom i društvenom porijeklu.

Suštinska odrednica za definiranje govora mržnje je, zapravo, kontekstualna, tačnije odnosi se na to kakva je namjera koja stoji iza poruka koje direktno ili indirektno šire govor mržnje. „U osnovi govora mržnje je poruka koja se ovakvim izražavanjem šalje građanima, a koja ima za cilj da izazove određene negativne posljedice po određeno lice odnosno grupu lica u zavisnosti od njegovog/njihovog ličnog svojstva ili pripadnosti određenoj grupi, što se može

manifestovati

kroz:

- 1) stvaranje prezira prema određenom licu ili grupi;
- 2) stvaranje negativnog stereotipa prema određenom licu odnosno grupi;
- 3) podsticanje diskriminacije i neprijateljstva;
- 4) osudu okoline prema određenom licu ili grupi;
- 5) izazivanje osjećanja nesigurnosti i straha kod određenog lica/ili pripadnika određene grupe;
- 6) nanošenje fizičkih i psihičkih bolova određenom licu odnosno pripadniku određene grupe;
- 7) upućivanje prijetnji određenom licu odnosno grupi;
- 8) podsticanje i izazivanje nasilja prema određenom licu ili grupi;
- 9) stvaranje osjećaja kod velikog dijela građana da je takvo ponašanje prema određenom licu/grupi društveno poželjno i opravdano;
- 10) izazivanje osećaja kod širokog kruga građana da će takvo ponašanje biti tolerisano i neće biti predmet odgovornosti.“

(Prema:<http://www.yucom.org.rs/rest.php?tip=vestgalerija&idSek=24&idSubSek=70&id=1&status=drugi>)

Kako je već rečeno, često se ispoljavanje govora mržnje opravdava pravom na slobodu govora. Treba, međutim, izričito kazati kako sloboda govora ne uključuje pravo na ispoljavanje govora mržnje, ali i ukazati na sve prisutniju tendenciju političkih elita manje demokratičnih i nedemokratskih država da svako alternativno mišljenje i kritiku zabranjuju pod izgovorom da promoviraju govor mržnje. U „Priručniku o govoru mržnje“ Vijeća Evrope navodi se kako „u evropskim kulturološki različitim društvima postoji potreba pomiriti pravo na slobodu izražavanja sa drugim pravima kao npr. slobodu misli, savjesti i vjeroispovjesti koja bi se katkada mogla natjecati jedno sa drugim. To je težak izazov jer su ta prava srž demokratije.“

(prema: http://www.coe.ba/web2/en/dokumenti/cat_view/36-coe-general-documents--coe-opti-dokumenti/116-publications--publikacije.html)

Član 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima navodi da „svako ima pravo na slobodu izražavanja uključujući i slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice“. Međutim, konvencija također predviđa da ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i obaveze i utvrđuje da je u izvjesnim okolnostima moguće ograničiti ovo pravo, uključujući u svrhu sprječavanja narušavanja ugleda ili prava drugih“

(prema:http://www.coe.ba/web2/en/dokumenti/cat_view/36-coe-general-documents--coe-opti-dokumenti/116-publications--publikacije.html)

Medijski i izvanmedijski akteri govora mržnje: tretman govora mržnje u evropskim normativima i praksi

Akteri govora mržnje u javnom prostoru mogu biti novinari i ne-novinari (političari, ekonomske elite, komentatori društvenih zbivanja, članovi akademske zajednice i sl.).

Govor mržnje često se miješa sa ideološkim i političkim stavom ili mišljenjem. Zato se često ideološki ili politički stav proglašava govorom mržnje i kada on to nije. Istraživanja koja se bave primjerima govora mržnje polaze upravo od činjenice da govor mržnje treba spriječiti, ali vodeći računa da se ne ugrozi sloboda govora, te od činjenice da je ideološki i politički različit stav u demokratskom društvu jedan od osnovnih postulata demokratije pod uslovom da taj stav ne podrazumeva diskriminaciju i pozivanje na nasilje zbog određenih svojstava ličnosti ili pripadnosti grupi. „Rasprave u kojima su zastupljeni različiti ideološki stavovi su sasvim legitimne u demokratskom društvu ali samo pod uslovom da se njima ne podstiče mržnja, netolerancija, agresivni nacionalizam ili etnocentrizam, ne glorifikuju zločini ili superiornost rase ili nacije, ili negiraju ratni zločini, genocid ili uspomena na lica koja su izgubila živote u takvim događajima. Razlog za to je što ideologije zasnovane na pozivanju na mržnju, nasilje ili diskriminaciju kao i prijetnje; ideologije o superiornosti, odnosno inferiornosti na osnovu rase, jezika, boje kože, religije, nacionalnosti ili etničkog porijekla; ideologije zasnovane na javnom negiranju, omalovažavanju, opravdavanju genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina ili ideologije čiji je cilj javno distribuiranje svih vrsta rasističkog materijala i stvaranje rasističkih grupa ne predstavljaju postulante demokratskog društva. (...) Slično se može zaključiti i za politički stav. Ma koliko političke kampanje, stavovi ili mišljenja mogu biti prljavi i zasnovani na uvrjedljivim riječima, one najčešće, u demokratskom društvu spadaju u krug legitimnih rasprava osim u slučaju kada se njima ugrožavaju osnovni postulati demokratskog društva, kao što su zabrana diskriminacije, rasizma ili ksenofobije; glorifikovanja genocida ili zločina; superiornosti ili inferiornosti uslijed pripadnosti određenoj rasi, religiji, nacionalnosti ili etničkoj pripadnosti i dr. Kada je riječ o kritičkom stavu prema vlasti, kao i političkim partijama i javnim ličnostima, i on je dozvoljen ukoliko u njemu nema prepoznatljivog motiva za govor mržnje.“

(Prema:<http://www.yucom.org.rs/rest.php?tip=vestgalerija&idSek=24&idSubSek=70&id=1&status=drugi>)

Kada je riječ o odnosu: sloboda govora-kritički stav-govor mržnje, medijskih i nemedijskih aktera javne komunikacije, Vijeće Evrope, kao i Evropski sud za ljudska prava, u svojim dokumentima „smatra da su granice prihvatljivog kriticizma šire kada se radi o političaru nego kada se radi o privatnoj osobi. Za razliku od privatne osobe političar se neizbjježno i svjesno izlaže novinarima i javnosti da detaljno ispituju svaku njegovu riječ, te s obzirom na to mora ispoljiti i veću dozu tolerancije. U vezi sa širenjem govora mržnje Evropski sud za ljudska prava je strožiji prema političarima i insistira na njihovoј posebnoj odgovornosti da ne koriste govor koji bi potpirivao netoleranciju.

Što se tiče medija, Priručnik o govoru mržnje razlikuje dvije situacije: kada su novinari autori izjava, što nije prihvatljivo, i kada su samo posrednici u prenošenju izjava drugih, koje nisu njihove ili koje oni ne podržavaju.“ (prema: http://www.coe.ba/web2/en/dokumenti/cat_view/36-coe-general-documents--coe-opti-dokumenti/116-publications--publikacije.html). Neki autori i terminološki podržavaju ovu

distinkciju, nazivajući „jezikom mržnje“ ispoljavanje duha netolerancije posredstvom medija kojem su akteri novinari, a „govorom mržnje“ ispoljavanje netolerancije u ostalim, formalnim i neformalnim, kanalima komunikacije (politika, kultura, umjetnost, nauka, sport itd.) koje mediji prenose.

Osnovni kriterij koji se koristi za definiranje da li u javnom diskursu bilo govora mržnje i da li je ogranične slobode izražavanja prihvatljivo ili ne, je: šta je bio cilj autora date izjave? „To se može teško odrediti, te se zbog toga velika važnost pridaje kontekstu u kojem je izjava data. Ključno pitanje koje prilikom presuđivanja u slučajevima govora mržnje razmatra Evropski sud je da li autor izjave namjerno širi rasizam ili netoleranciju kroz upotrebu govora mržnje ili pokušava da upozna javnost o pitanju od opšteg interesa. Odgovor na ovo pitanje treba da omogući da se odredi koji izrazi, mada šokantni i uvredljivi, su zaštićeni članom 10 Evropske konvencije, od izraza koje ne bi trebalo da toleriše demokratsko društvo i koje po članu 17 Konvencija ne štiti.“

(prema: http://www.coe.ba/web2/en/dokumenti/cat_view/36-coe-general-documents--coe-opti-dokumenti/116-publications--publikacije.html)

Jasno je, dakle, da prilikom determiniranja govora mržnje u javnom diskursu, kao i prilikom kvalificiranja određenih medijskih sadržaja i izvanmedijskih poruka kao govora mržnje treba biti oprezan, kako se ne bi dogodilo neopravdano ograničavanje slobode govora pod izgovorom sprječavanja govora mržnje, ali i kako ne bi dolazilo do zloupotrebe medija (kao temeljne platforme za demokratsku raspravu) u svrhu latentnog ili direktnog promicanja govora mržnje. Upravo je to bilo nit vodilja i ovog medijskog monitoringa.

EMPIRIJSKI DIO ISTRAŽIVANJA: GOVOR MRŽNJE – REZULTATI MONITORINGA MEDIJA

Govor mržnje, diskriminacija, huškanje, uvreda i izjave protiv ustavnog poretka: opće ocjene i analiza primjera

Empirijsko istraživanje provedeno je na uzorku od 30 medija (10 printanih, 7 elektronskih i 13 online). Analizirani korpus obuhvata 29.247 članaka u novinama, 15.512 online članaka i 2052 izbornih i informativnih emisije sa više do 24.380 priloga.

Opći zaključak provedenog monitoringa je da slučajevi govora mržnje postoje, ali ohrabruje činjenica da empirijsko istraživanje pokazuje da su oni prisutni u manjoj mjeri nego što se to pominje u kolokvijalnim i empirijski neutemeljenim diskusijama. Zabilježeno je 485 medijskih sadržaja koji u sebi sarže neke oblike govora mržnje ili neprofesionalnog izvještavanja, što u odnosu na ukupan korpus (46.811 medijskih proizvoda), čini svega 1.036%. Također, istraživanje pokazuje da su akteri govora mržnje češće izvanmedijski, odnosno ne-novinari, ali ono što je problematično je prenošenje tog govora mržnje od strane medija, bez njihovog kritičkog osvrta i ograde od takvih izjava. Tamo gdje je govor mržnje i huškanje prisutno u novinarskom izričaju, riječ je uglavnom o komentarima, pa je publici koliko-toliko omogućeno razlikovanje autorskog stava od faktografskog dijela informacija. Najčešće zabilježeni su, zapravo, primjeri neprofesionalnog izvještavanja, kao i primjeri etiketiranja određenih političkih subjekata, političkih oponenata, određenih skupina (LGBT naprimjer) itd. Takvi primjeri češći su u naslovima, ali i ih ima i u samom sadržaju tekstova, najčešće u printanim medijima.

U monitoring periodu javni servis (BHT) je pokazao značajan stupanj uredničke neovisnosti i uzdržavanja od govora mržnje. Nije zabilježen niti jedan slučaj izravnog promoviranja bilo koje vrste diskriminacije dok su huškačke izjave osoba iz javnog i političkog života interpretirane uz jasnu ogradu. Uređivački pristup BHT tijekom predizborne kampanje bio je uravnotežen bez protežiranja bilo koje političke opcije. Jedna komercijalna televizija (TV1) je planski izbjegla zamku mogućeg posredovanja govora mržnje izvanmedijskih aktera tokom predizbornog perioda, jer je uređivački kolegij donio odluku da neće emitovati izvještaje sa skupova, niti saopćenja političkih stranaka.

Izvan političke kampanje, najžešći primjeri govora mržnje zabilježeni su od strane izvanmedijskih aktera u emisiji „Odgovorite ljudima“ na FTV od 31.10.2012. čija je tema bila LGBT populacija. Izjave poput: „Ništa ja nemam protiv njihovog seksualnog usmjerenja, ali dati im mogućnost da usvajaju djecu, to je kraj ove civilizacije, to je za mene genocidna ideologija“, „Što se tiče promicanja prav homoseksualaca, ljevica je uznapredovala oni će vjerovatno ideju 'proleteri svih zemaja, ujedinite se', vro brzo pretvoriti u 'proleteri svih zemalja, derite se', da ne upotrijebim bosanski glagol“, „Nemam ništa protiv, nek se prangijaju gdje hoće i kako hoće, ali oni su protiv katoličke crkve i to im je glavna oštrica.“, „Meni smeta njihova arogantnost, što manjina u svijetu svoj svjetonazor radikalno drsko namće!“, „Oni su po meni nesretnici, kojima treba pomoći. Nisu oni za to krivi!“, „To je sodoma i gomora, ako bi im se dalo da djecu usvajaju.“, „Ja znam da je to stanje. Neko kaže

da je bolest, neko kaže da je stanje, kao cerebralna paraliza.“ (Anto Kovačević, bivši zastupnik u Saboru Hrvatske) izrečene su direktno u program.

Ono što je također važno napomenuti (iako na prvi pogled nema previše veze sa govorom mržnje) jeste činjenica da se u određenim medijima jasno mogla (direktno ili „između redova“) „iščitati“ njihova politička opredijeljenost za određenu političku opciju i/ili partiju, što je za posljedicu imalo jednostran pristup, konsultovanje samo jednog izvora (ili više izvora, ali koji su međusobno saglasni), kao i prisustvo formata tekstova koji nisu u skladu sa novinarskim standardima i postulatima (naročito na portalima). Najčešći primjeri diskreditovanja političkih oponenata (ali i drugih medija, pa i novinara), zabilježeni su u „Dnevnom avazu“. Oni u ovom izvještaju nisu pojedinačno analizirani, jer, kako je već rečeno, prema definiciji, diskreditacija političkih oponenata od strane političkih aktera se smatra dijelom političke kampanje, ali su monitori smatrali svojom obavezom ukazati na selektivnost u pristupu „Dnevnom avazu“, koja je rezultirala reduciranjem informacija na one kojima se diskredituju politički akteri iz stranaka sa kojima je tadašnji vlasnik „Dnevog avaza“ bio u sukobu (najčešće je riječ o političarima iz SDA koje se povezuje s mafijom, prnevjerama novca i sl., ne samo u izjavama drugih političara od kojih se „Dnevni avaz“ ne ograjuje, nego i u takozvanim „istraživačkim tekstovima“ novinara).

Više od klasičnog govora mržnje (koji bi pozivao na nasilje prema određenim pojedincima ili skupinama) u medijima je bilo prisutno huškanje, diskriminacija i uvredljivo pisanje. U takvim tekstovima (ali i nakon njih), objektima takvog pisanja nije data mogućnost odgovora, odnosno iznošenja svoje strane priče i „odbrane“ od takvih napada. Jezik ovakvih tekstova u nekim je slučajevima direktno odražavao huškačku politiku medija, dok je u drugim slučajevim jezik bio u granicama korektnog, ali je kontekst koji se gradio oko priče latentno promovirao govor mržnje.

Jedan od takvih primjera je članak objavljen 12.9. u „Glasu Srpske“ u formi izvještaja sa religijskog skupa u Sarajevu na kojem su polemizirali vladika zahumsko-hercegovački Grigorije i reis Islamske zajednice u BiH Mustafa Cerić. „Glas Srpske“ izvjestio je samo o onome što je govorio Grigorije uz optužujući naslov kako „Cerić želi od BiH napraviti islamsku državu“ (Prilog 1).

Nadalje, postoje primjeri u kojima su promicatelji huškanja i uvredljivog govora novinari, ali i primjeri u kojima su promicatelji uvredljivog govora drugi akteri (najčešće političari), ali se novinar ni medij od njih ne ograjuje i objavljuje ih u prvom dijelu novine (prvih deset stranica). Mnogi od tih primjera odnose se na uvrede političara usmjerene na političke protivnike, ali postoje i primjeri direktnog šovinizma i uvredljivog govora prema određenim etničkim skupinama (tako, naprimjer, lingvist Miloš Kovačević u „Glasu Srpske“ od 28.11. 2012. iznosi tezu o „poznatoj staroj ideji Hrvata da je sve što je srpsko zapravo njihovo“ (str 6) a medij to prenosi opremajući tekst naslovom „Hrvati svojataju sve srpsko, pa i cirilicu“ (Prilog 2)

Novinari kao akteri huškačkog govora uglavnom se očituju u kolumnama i komentarima, rjeđe u vijestima i izvještajima. Tako, naprimjer, novinar „Novog Reportera“ Igor Gajić, u tekstu „Demokratija „Divljeg istoka“ (19.09.2012) komentariše posjetu turskog premijera Erdogana BiH i navodi: „Turci još od Jermenja nisu osetili istinsku slast ubijanja hrišćana. I to

im mnogo nedostaje.” (Prilog 3). Isti novinar u tekstu “Ja dok voljem-voljem, dok ne voljem” (“Novi Reporter”, 5.12. 2012.) kaže: “Mogao bi Bakir (Bakir Izetbegović) da se poseče ili, ne daj Bože, nešto više. Pa, da lično upozna Alaha. I da vidi tatu” (Prilog 4), što je primjer direktnog govora mržnje, kojeg medij toleriše, objavljajući ga na prvim stranicama novine, u redovnoj rubrici novinara.

Postoje i slučajevi kada mediji prenose kolokvijalni govor političkih aktera, ali ga konotiraju uvrjedljivim. Tako se, recimo, predsjednik RS-a u nekim medijima naziva „Mile“, ministar Samir Kaplan „mlađahnim“ i sl. Na prvi pogled nije riječ o uvrjedljivom govoru, ali se ovi termini konotiraju na način koji implicira negativan odnos prema objektu priče („mlađahni Kaplan“ implicira nesposobnost ministra zbog njegovih godina). Konotativni negativan odnos prema akterima medijske priče manifestira se i kroz fotografije u nekim medijima. Najevidentniji je primjer fotografije ministra prometa i komunikacija BiH Damira Hadžića sa slikom Staljina u pozadini (dnevnik.ba 19.09.2012. Prilog 5).

U dva slučaja zabilježeno je kako je medij upozorio na govor mržnje (u udžbenicima, ne u drugim medijima) („Slobodna Bosna“ 13.12. i 20.12., Prilog 6), što je, svakako, pozitivan primjer medijskog angažmana.

Kad je riječ o portalima, najdirektnije primjere govora mržnje tokom monitoring perioda moglo se naći u komentarima korisnika, dok su izjave koje u sebi sadrže govor mržnje, neprimjeren govor, diskriminaciju, huškanje ili negiranje državnosti BiH bile različito tretirane. Novinari su u većini slučajeva ovakve izjave izdvajali i plasirali kao opremu teksta, iz čega se može zaključiti kako portali teže senzacionalizmu nastojeći naslovima koji sadrže govor mržnje privući pažnju čitatelja. Naslovi koji konotiraju uvrjedljiv sadržaj, predrasude i stereotipe ponekad su stavljeni pod navodne znake, kao svojevrsna ograda medija od njih, ali to ne mijenja činjenicu da se njima osnažuju stereotipi prema određenim pojedincima i grupama (naslov na portalu dnevnik.ba: „Ciganluk“ Seđić: Prijedlog SDP i HDZ je neprihvatljiv, jer produbljuje etničku podjelu BiH“ 06.09.2012. Prilog 7)

Na portalima je za vrijeme izborne kampanje neprikladan govor uglavnom poticao od političara, te bio usmjeren ka političkim protivnicima (primjeri ovog govoru nisu dublje i detaljnije analizirani, iako su izdvojeni kao „problematični“, upravo zbog činjenice koju smo napomenuli u teorijskoj osnovi istraživanja, da se oni, izuzev u ekstremnim slučajevima, tretiraju kao legitiman metod političke borbe), dok je u periodu nakon zvanične kampanje govor mržnje poprimio drugačiji oblik. Naime, i dalje su političari ti koji su se služili govorom mržnje, ali su nakon predizborne kampanje uvrede i neprimjeren govor mnogo manje prisutni, dok su diskriminacija, huškanje, te razni oblici negiranja državnosti BiH i negiranja genocida zadobili centralno mjesto u izjavama političkih lidera, osobito onih iz Republike Srpske. Tako naprimjer, DEPO potral prenosi izjavu potpredsjednika Republike Srpske Emila Vlajkija da „BiH nema perspektivu, jer Bošnjaci žele da naprave unitarnu državu gdje će imati većinu i preglasavati Srbe i Hrvate“, te podsjeća na svoj ranije iznesen stav da Republika Srpska treba da se otcijepi“ (Prilog 8) Portal dnevnik.ba 24.09.2012. prenosi izjave Milorada Dodika kako u Srebrenici nije bilo genocida, ali se na kraju ograđuje od te izjave (Prilog 9). I neke dnevne novine iz Republike Srpske prenose veliki broj izjava političara iz tog entiteta koje pozivaju na otcjepljenje („Nezavisne novine“ 06.09. „BiH nije dobro mjesto za RS“ prilog 10), što je, zapravo, napad na ustavni poredak BiH, od kojeg se medij ne ograđuje. Sličan

primjer nalazimo i u „Nezavisnim novinama“ od 02.09. u tekstu s naslovom „Milorad Dodik: BiH pokazuje hroničnu nesposobnost“ (prilog 11)

Iako su portali, ali i drugi mediji, prilično oprezni u nastojanju da izbjegnu uvrjedljivo pisanje o etničkim skupinama u Bosni i Hercegovini, stereotipno pisanje o drugim nacijama se pojavljuje bez ograda medija, ili čak kao dio njihove prakse. Portal buka.com u priči o mješovitim brakovima bh. dijaspore stavlja naslov „Crnci otimaju bošnjačke kćeri“ (20.08.2012. Prilog 10). Drugi primjer prenošenja uvrjedljivog govora je prepričani intervju sa Bobom Dilanom, megapoznatom rok zvijezdom koji na svom repertoaru ima i politički angažovane pjesme, iz magazina «Rolling Stones» u kojem on govori da Srbi prepoznaju Hrvate kao i crnci bijelce-rasiste ili Jevreji naciste. Ovaj intervju je u mnogim medijima izazvao veliku pažnju upravo zbog ovog citata, a Buka prenosi upravo taj dio bez ikakave ograda, čak u uvodu teksta navodi da je Dilan neponovljiv, nevjerojatan, jedan jedini. (29.09.2012. prilog 12). Portal poskok.info, pak, u tekstu o nezgodi na Sinjskoj alci naslovom „Osjetio Turčina? Konj zbacio alkara i pregazio dvoje ljudi“ insinura da se nezgoda dogodila jer je konj osjetio prisustvo turskog ambasadora, što je direktni primjer govora mržnje prema određenoj etničkoj skupini i njenom predstavniku (poskok.info, 06.08. prilog 13).

Bitno je napomenuti da su i u komentarima na tekstove na portalima u kojima je zabilježen govor mržnje, neprimjeren govor, uvrede, provokacije, pozivi na linč, diskriminacija, huškanje zabilježeni postovi u kojima je govor mržnje jasnije izražen, odnosno reakcije su obilovali fašističkim, diskriminatorskim i drugim neprihvatljivim izjavama. Ti komentari nisu otklonjeni od strane administratora/urednika portala. No, s obzirom na to da stav novinara i portala nije jasno izražen, teško da možemo okriviti urednike monitorisanih portala da krše profesionalne kodekse. Iako su se monitorisani potrali i novinari pokušavali ograditi kada se govori o izjavama koje su u sebi sadržavale prikriveni ili direktni govor mržnje, te nisu iznosili svoj stav, ipak nisu učinili ništa kako bi spriječili otvoreni govor mržnje u komentarima, koje mogu otkloniti.

U kontekstu profesionalnog pisanja, važno je pomenuti i portal radiosarajevo.ba, kao pozitivan primjer, na kojem nije zabilježen niti jedan primjer govora mržnje, niti neprofesionalnog izještavanja tokom monitoring perioda (a monitorisano je 490 članaka objavljenih na ovom portalu).

Najeklatantniji primjer huškanja i diskriminacije, kao i direktnog govora mržnje u monitorisanom periodu bio je tekst objavljen na portalu Glassrpske.com 17. novembra 2012. reditelja Nikole Pejakovića „Miješano meso“, u kojem autor govori o mješovitim brakovima u bivšoj Jugoslaviji. Samo jedan od citata iz navedenog teksta može direktno oslikati huškanje i govor mržnje: „Iskustvo prošlog Rata, pokazalo je da su miješani brakovi donijeli mnogo problema i tim ljudima i njihovim porodicama. Zato mislim da ne treba više čačkati mečku. Dobro, ljubav se desi, i kad se desi neka tako i bude, neka se uzmu. Ali gdje da se vjenčaju? U čijem Hramu? Ili ćemo opet u Oštinu, kao da je brak neka opštinska stvar, neka građevinska dozvola, dozvola za one stvari, šta li...? Kom Bogu da se mole? Da se uošte ne mole? Moje skromno mišljenje je da su brakovi koji ostanu miješani, u kome se ne zna ni ko je čovjek a ko žena, niti kome Bogu djeca treba da se mole, u kome se, radi mira u kući, ne slavi ni Vaskrs ni Uskrs ni Bajram – samo jedna nesreća i za te zaljubljene i za njihovu djecu. Treba biti vrlo, vrlo ozbiljna i stabilna osoba da bi se ušlo u taj, takozvani, miješani brak. Naručite miješano

meso za dvije osobe umjesto bifteka, ako ste jako gladni, ali pazite da se ne prejedete, da vam to silno meso ne prisjedne.” Na tekst je Vijeću za štampu žalbu uputila novinarka Marija Arnautović, kao i Udruženje BH Novinari. Vijeće za štampu je na 51. sjednici Žalbene komisije 29. novembra 2012. prihvatio obje žalbe, s obrazloženjem da je u spornom tekstu autor, inače javna ličnost „promovirao ideje netrpeljivosti, koristeći se govorom mržnje“ (Prilog 14), iako je u svom odgovoru na žalbe glavna i odgovorna urednica „Glasa Srpske“ Mirjana Kusmuk navedeni članak smatrala slobodom govora, a ne govorom mržnje. Nakon objavlјivanja kolumnе „Miješano meso“, autor Nikola Pejaković je 20. novembra 2012. Je na portalu radiosarajevo.ba objavio i izvinjenje u kojem navodi: „Mogu ja da mislim i pišem, imam stav o ovome i onome, ali nemam pravo da vrijeđam“(dostupno na: <http://www.radiosarajevo.ba/novost/95107/nikola-pejakovic-zao-mi-je-sto-sam-uvrijedio-ljude>)

Ako bismo sumirali diskurzivnu kvalitativnu analizu primjera govora mržnje u bosanskohercegovačkim medijima u periodu monitoringa, mogli bismo izvesti dva temeljna zaključka:

- Govor mržnje u formi direktnog poziva na nasilje je manje prisutan u medijima, ali su prisutni drugi, uvjetno rečeno, blaži oblici: diskriminacija, huškanje i uvreda.
- Govor mržnje više je prisutan u općoj javnoj komunikaciji, a mediji su tek refleksija tog govora. Ono što, međutim, zabrinjava, jeste da se govor mržnje javnih osoba često prenosi bez direktnе ograde od strane medija ili čak uz njegovo naglašavanje u naslovima tekstova u svrhu senzacionalizma i podizanja čitanosti/posjećenosti.

Iako u fokusu istraživanja nisu direktno bili komentari posjetitelja portala, zabrinjavajući je uočeni trend porasta govora mržnje upravo u komentarima, te stoga za naredna istraživanja ostaje izazov tretiranja članka+komentara kao jedinstvene jedinice analize, a za buduće debate pitanje odgovornosti portala kako za članke koji se objavljuju, tako i za komentare.

Također, i ovo je istraživanje pokazalo kako je govor mržnje manje prisutan u elektronskim medijima u odnosu na portale i printane medije.

Zaključne napomene

Glavni cilj istraživanja/monitoringa bio je da ponudi podatke o tome u kojoj su mjeri mediji u Bosni i Hercegovini poštovali principe profesionalnog novinarstva u izbornoj kampanji izbjegavajući govor mržnje, te u kojoj su mjeri i sa kakvim odnosom prenosili govor mržnje drugih aktera na javnoj sceni.

Ovaj izvještaj prije svega daje deskriptivnu analizu načina na koji su mediji koristili ili prenosili govor mržnje, kao i druge oblike neprihvatljivog komuniciranja (diskriminacija, huškanje) uoči, tokom i poslije lokalnih izbora 2012. godine. To znači da njegov cilj nije bio da ocjenjuje rad pojedinih medija niti da donosi sud o valjanosti načina na koji su mediji pokrivali izbore.

Po svojoj prirodi analiza sadržaja kao metod nije u stanju dati razloge zbog kojih je sadržaj takav kakav jeste. Analiza sadržaja dakle samo analizira, u ovom slučaju tekstove, priloge i emisije printanih, elektronskih i online medija, sistematski opisujući njihov karakter, bez pretenzije da objasni uzroke određenih pojava i karakteristika određenih tekstova ili medija.

Temeljni motiv sa kojim se pristupilo ovom istraživanju i izradi izvještaja jeste da on bude na korist novinarskoj zajednici, novinarima, urednicima i samim medijima obuhvaćenim ovom analizom (a nadamo se i onim koji se nisu tu našli) da steknu što bolji uvid (putem statističkih pokazatelja i analize diskursa) u stanje na medijskoj sceni, ali i općoj javnoj sceni u Bosni i Hercegovini kad je riječ o korištenju govora mržnje, te da na osnovu tog uvida eventualno iznađu načine da unaprijede svoj rad i podignu kako vlastiti tako i opći nivo novinarskog profesionalizma u BiH. Nadamo se stoga da će ovaj izvještaj i biti čitan i tumačen upravo u tom »ključu«, kao mali doprinos samorefleksiji i usavršavanju novinarstva u BiH.

Istraživanje je krenulo od pretpostavke da je govor mržnje i dalje, na razne načine, prisutan u bosanskohercegovačkoj društvenoj i političkoj sceni, te je stoga glavna hipoteza istraživanja glasila: *Govor mržnje prisutan je u javnom diskursu, a doprinose mu, neprofesionalnim izvještavanjem i određeni mediji, kako printani, tako i elektronski i online, koji govor mržnje prenose od drugih aktera ne ograđujući se od njega, ali i sami koriste govor mržnje u svojem tretiraju političkih i društvenih tema.* Ipak, istraživanje je pokazalo kako je govor mržnje, ipak, prisutan u relativno malom procentu (1.036%). Stoga, možemo zaključiti kako primjeri govora mržnje postoje u javnom diskursu, ali su u većem broju slučajeva njihovi nositelji drugi akteri javne komunikacije, a manje novinari. Nažalost, jedan od glavnih problema bh. društva je nespremnost da se dosljedno provodi načelo vladavine prava, odnosno da se dosljedno primjenjuju zakoni i afirmišu standardi ljudskih prava, te da se suzbija diskriminacija u svakom obliku i na svaki mogući način. Govor mržnje, kako to ukazuje i ECRI izvještaj o BiH iz 2010. godine, vodi u političko nasilje, dovodi do najtežih kršenja ljudskih prava i, u krajnjoj liniji, do zločina.

Bosanskohercegovačkim medijima, ali i društvenoj zajednici u cjelini, ostaje obaveza promicanja profesionalizma i kulture komuniciranja, kao i sprječavanja govora mržnje u svim njegovim oblicima. Ono što je paralelan izazov je, svakako, borba za slobodu govora i

sprječavanje manipulacije od strane političkih elita koje često kritičko pisanje novinara olako proglašavaju govornim mržnje.

U nadi da će biti od koristi novinarskoj zajednici, ali i drugim akterima javne komunikacije, donosimo i određene preporuke za medijsko izvještavanje i javnu komunikaciju, koje mogu poslužiti kao polazna osnova za dalje unaprjeđivanje kulture komuniciranja i demokratske prakse u javnom diskursu u Bosni i Hercegovini. One, svakako, nisu konačne, ali mogu poslužiti kao svojevrsni „znakovi pored puta“ učesnicima u javnoj komunikaciji, uz normativne akte i profesionalne standarde, kao i uz njihovu osobnu i profesionalnu deontologiju.

PREPORUKE ZA MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE I JAVNU KOMUNIKACIJU

Preporuke za medije i novinare

Ključne preporuke od kojih polazi ovaj izvještaj već su navedene u Monitoring izvještaju o pokrivanju izbora 2002. godine Koordinacije novinarskih udruženja, koji podsjeća na dvije ljučne obaveze medija u vrijeme predizborne političke komunikacije:

- Nužno je poštivanje etičkih standarda profesionalnog novinarstva.
- Mediji su obavezni zadovoljiti potrebu javnosti za korisnim i relevantnim informacijama o političkim partijama i kandidatima kako bi građani mogli donijeti odluke tome za koga da glasaju na izborima.

Dakle, mediji su tokom predizborne kampanje dužni ispuniti četiri osnovne funkcije kako bi pomogli glasačima u donošenju odluke o tome za koga da glasaju. Ove funkcije su:

- Prezentiranje programa partija i kandidata.
- Kritička analiza programa partija i kandidata (analiza smislenosti, logičnosti, relevantnosti, izvedivosti programa kao i kompetentnosti kandidata da iste sprovedu).
- Obezbeđivanje jednakog tretmana partija i kandidata.
- Poštivanje osnovnih profesionalnih standarda objektivnosti i nepristrasnosti pri pokrivanju izbornih aktivnosti.

Svako ispoljavanje govora mržnje u ovom procesu nedopustivo je i profesionalno neprihvatljivo. Novinari i mediji moraju izbjegavati svaku vrstu jezika, diskursa, konotacije ili prijenosa govora mržnje (osobnog ili drugih aktera od kojih se medij i/ili novinar nije nedvosmisleno ogradio), a koji može uzrokovati:

- stvaranje prezira prema određenom licu ili grupi;
- stvaranje negativnog stereotipa prema određenom licu odnosno grupi;
- podsticanje diskriminacije i neprijateljstva;
- osudu okoline prema određenom licu ili grupi;
- izazivanje osjećanja nesigurnosti i straha kod određenog lica/ili pripadnika određene grupe;
- nanošenje fizičkih i psihičkih bolova određenom licu odnosno pripadniku određene grupe;
- upućivanje prijetnji određenom licu odnosno grupi;
- podsticanje i izazivanje nasilja prema određenom licu ili grupi;
- stvaranje osjećaja kod velikog dijela građana da je takvo ponašanje prema određenom licu/grupi društveno poželjno i opravdano;
- izazivanje osećaja kod širokog kruga građana da će takvo ponašanje biti tolerisano i neće biti predmet odgovornosti.

Također, mediji i novinari obavezni su pristupati izvještavanju sa stanovišta javnog interesa, a ne senzacionalizma i komercijalnih interesa (privlačenje pažnje), ali i kontinuirano raditi na

edukaciji javnosti u polju političke komunikacije (svojim analitičkim, argumentiranim člancima i prilozima).

Konsultovanje profesionalnih kodeksa, zakonskih propisa, kao i regulatornih tijela (Regulatorna agencija za komunikacije i Vijeće za štampu) i novinarskih udruženja pomoći će novinarima ne samo u poštovanju standarda profesionalnog izvještavanja, već i u zaštiti njihovih prava i, u konačnici, prava građana na fer, objektivno, izbalansirano i nepristrasno izvještavanje, oslobođeno stereotipa, predrasuda, huškanja, diskriminacije i govora mržnje.

Preporuke za izvanmedijske aktere

Izvanmedijski akteri (drugi agensi javne komunikacije u svakom društvu: država, političke partije i institucije, akteri civilnog društva itd.) imaju dvojaku obavezu kad je riječ o odnosu prema medijima i radu sa njima:

- Obezbijediti medijima odgovarajući društveni okvir za neometan profesionalan rad
- Pokazati spremnost na saradnju s medijima i razumijevanje za njihov kritički stav ukoliko je on argumentiran i profesionalan.

U ovom kontekstu od izuzetne je važnosti da se govor mržnje ne miješa sa ideološkim i političkim stavom ili mišljenjem drugih aktera javne komunikacije, kao i sa kritičkim pisanjem medija zasnovanim na argumentima. Kako je već rečeno, govor mržnje treba spriječiti, ali vodeći računa da se ne ugrozi sloboda govora, poštujući činjenicu da je ideološki i politički različit stav u demokratskom društvu jedan od osnovnih postulata demokratije, pod uslovom da taj stav ne podrazumeva diskriminaciju i pozivanje na nasilje zbog određenih svojstava ličnosti ili pripadnosti grupi. Također, važno je još jedno podsjetiti na stav Vijeća Evrope, kao i Evropskog suda za ljudska prava koji smatra da su granice prihvatljivog kriticizma šire kada se radi o političaru nego kada se radi o privatnoj osobi. Za razliku od privatne osobe političar se neizbjegno i svjesno izlaže novinarima i javnosti da detaljno ispituju svaku njegovu riječ, te s obzirom na to mora ispoljiti i veću dozu tolerancije. Sa druge strane, političari imaju veću odgovornost da ne koriste govor mržnje, a novinari da se u eventualnom prenošenju direktno i nedvosmisleno oglade i ukažu na njegovu neprihvatljivost.

U svrhu efikasnog suprotstavljanja govoru mržnje i istovremenog potpunog očuvanja slobode izražavanja kao temelja demokratskog društva, potrebna je saradnja svih aktera: i medijskih i izvanmedijskih.

Šira društvena zajednica mora ispravno prepoznati govor mržnje u svakom obliku i preduzeti određene mjere, koje ovdje navodimo kao polaznu osnovu za konkretne aktivnosti:

- Treba uskladiti zakone na nivou čitave BiH kada je riječ o suzbijanju govora mržnje
- Treba vršiti obuku sudija i tužilaštva budući da je vidljiv neujednačen tretman predmeta na sudovima koji se odnose na govor mržnje i uopšte diskriminaciju; takođe, vršiti

obuku i advokata i policije odnosno svih onih koji učestvuju u primjeni propisa i djeluju kao procesne strane u postupku;

- Treba pratiti savremene tokove imajući u vidu da su prepoznati nedostaci regulative govora mržnje na međunarodnom nivou, te pratiti izmjene i u skladu s tim mijenjati nacionalne propise;
- Treba sankcije za govor mržnje ugraditi u Izborni zakon BiH budući da se primjećuje povećan govor mržnje u toku predizbornih kampanja;
- Treba vršiti stalne a ne samo *ad hoc* monitoringe o prisutstvu govora mržnje u javnoj sferi; budući da je govor mržnje širi pojam i da se ne ispoljava samo u medijima, treba ga istraživati i u ostalim segmentima javne sfere, kao što su nauka, obrazovanje, kultura, umjetnost, sport i koristiti interdisciplinarni pristup;
- Treba pospješiti saradnju civilnog društva i vladinih institucija na promociji i zaštiti slobode govora, ali i promociji ideje da sloboda govora ne podrazumijeva i pravo na širenje govora mržnje
- Treba pojačati društveni pritisak na medije da poštuju sve odredbe novinarskog kodeksa, i u isto vrijeme raditi na edukaciji i senzibilizaciji novinara, ali i najšire javnosti koja od medija treba da traži kvalitetne sadržaje;
- Treba iznaći adekvatna rješenja vezano za širenje govora mržnje na internet portalima koji služe kao poligon za gotovo nesmetano širenje govora mržnje, posebno kad je riječ o komentarima;
- Treba razvijati koncept medijske pismenosti i sposobiti publiku da razlikuje kvalitetne od nekvalitetnih sadržaja i da zahtjeva kvalitetne sadržaje;
- Treba educirati i osnaživati građane da prijavljuju govore mržnje koji su im upućeni ili koje primijete u medijskom i javnom diskursu;

Ono što je ključno za stvarnu promjenu stanja u bosanskohercegovačkom društvu, a naročito za promjenu zabrinjavajuće atmosfere netolerancije, ksenofobije i drugih manifestacija predrasuda i diskriminacije, svakako je promjena svijesti u društvu, za šta su odgovorni svi akteri na društvenoj sceni, a naročito mediji i organizacije civilnog društva.

IZVORI

- Ivana Sansević, „Novo ruho govora mržnje,
<http://www.zamirzine.net/spip.php?article1549>
- http://www.coe.ba/web2/en/dokumenti/cat_view/36-coe-general-documents--coe-opti-dokumenti/116-publications--publikacije.html
- http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Training/Training_courses/2012_Mapping_projects_against_Hate_Speech.pdf
- <http://www.yucom.org.rs/rest.php?tip=vestgalerija&idSek=24&idSubSek=70&id=1&status=drugi>

Lista medija nad kojima je vršen monitoring

Dnevne novine: Dnevni avaz, Oslobođenje, Glas Srpske, Dnevni list, EuroBlic, Nezavisne novine

Magazini: Novi reporter, BH Dani, Slobodna Bosna, Start

TV stanice: BHRT, RTRS, FTV, BN TV, NTV Hayat, ATV, TV1

Portali: klix.ba, radiosarajevo.ba, poskok.info, dnevnik.ba, buka.ba, depo.ba, fronatal.rs, vijesti.ba, sutra.ba, bljesak.info, visegrad24.info, zurnal.info, bitno.ba

Popis monitora

Ime i prezime	Kontakt
Ranko Mavrak	rankom@bih.net.ba
Milkica Milojević	milkicamilojevic@gmail.com
Velida Kulenović	velidakulenovic@bih.net.ba
Cecilija Petrović	cecilija.petrovic@hootmail.com
Budo Vukobrat	vukobratb@rferl.org
Vlatko Vukotić	vlatko@blic.net
Rubina Čengić	rubinacengic@hotmail.com
Adis Šušnjar	adis.susnjari@bhnovinari.ba
Alena Beširović	alena.besirević@bhnovinari.ba

Primjeri govora mržnje u medijima

Prilog 1

Владика захумско-херцеговачки и приморски Григорије

ФОТО: АГЕНЦИЈЕ

Церић жељи да од БиХ направи исламску државу

Церић може само да сања о БиХ као мусиманској земљи, као и о Сарајеву као мултиетничком граду и заједници свих вјера и религија. У њему живи свега пет одсто хришћана, рекао владика Григорије

ПИШЕ: ГОРАН АНДРИЋ
krozrs@glassrpske.com

САРАЈЕВО - Владика захумско-херцеговачки и приморски Григорије рекао је јуче у Сарајеву да поглавар Исламске заједнице у БиХ Мустафа Церић жељи да од БиХ направи исламску државу.

Говорећи на панелу под називом "Сарајево послије 20 година: од конфликта до сустета?", који је одржан у оквиру Међународне конференције за мир у Сарајеву, владика Григорије је казао да је чуо Церића да од рабина њујоршке синагоге Артура Шнајера тражи ијеловити БиХ.

- Сјечам се посјете Вашингтону, када смо заједно вечерали са Шнајером. Разговарали сте тада на енглеском језику, који и ја доволно познајем да сам схватио да сте рекли - Хрвати имају Хрватску, Срби Србију, а што нама не дате јељу државу БиХ - рекао је владика Григорије.

Церић је то оповргао, рекавши да се не сјеха разговором

ра, тврдећи да са Шнајером није разговарао о томе, јер "он не одлучује каква ће бити Босна".

Владика Григорије је подсјетио Церића да је приликом разговора са њујоршким рабином рекао и да "нема јеврејства без јеврејске државе и нема ислама без исламске државе", на шта је Церић веома оптужио олговарија да је то "оптужба која не стоји".

Владика Григорије је казао да се стално настоји правити БиХ без Срба и Храта, што није могуће. Објасниши

да је у том контексту и овај сукрет, владика Григорије је појелно Церићу сисе најбоље и појејетио га да су и он и кардинал Винко Пуљић такође рођени у БиХ и да немају другу државу, нити хоће да је имају.

ЦЕРИЋ КАЖЕ
да се не сјеха
разговора са
рабином Шнајером

- Зато и хоћемо да ова земља буде земља свих појединачако. Церић може само да сања о БиХ као мусиманској

"ДОБРОДОШЛИЦА"

Церић је показао да није за мултиетничку БиХ, соопштење је јуче из Митрополије добробосанске.

Како је наведено, владика Григорије је на скуп дошао из намјере да помогне надилажењу грижехова из прошlosti и новом почетку на добром темељима, али је, како се истиче, Церићева

дискусија показала да он БиХ види као државу Босњака.

Наведено је да је Церић, похвљениши добродошлици, владике Григорију и кардиналу Винку Пуљићу, недвосмислено поручио црквама ко треба да буде домаћин у овој земљи и од кога завини опстанак других.

земљи, као и о Сарајеву као мултиетничком граду и заједници свих вјера и религија. У њему живи свега пет одсто хришћана - нагласио је владика Григорије.

Он је додао да је Церић говорио о свом сну о БиХ с једним предсједником и једном шаљом, те о Сарајеву као симболу мултиетничког града и заједнице свих вјера и религија.

- Спремност Сарајева да се преобрази видјела се из дискусије поглавара Исламске заједнице у БиХ Мустафе Церића, који је рекао да се у БиХ зна ко се коме треба извинити, те да тек онда могу доћи у БиХ и ако жеље, живјести оије - највеће је владика Григорије.

Кардинал архијерејски Винко Пуљић истакао је да нема другог пута осим пута дијалога и овијенио да се у БиХ није подио њерски рат, али да се вјером јесте манипулисало.

Овај панел био је најисјеченији током вишесловне Међународне конференције за мир, која је јуче завршена.

Милош Ковачевић о скупу "Хрватска ћирилична баштина"

Хрвати својатају све српско, па и ћирилицу

БАЊАЛУКА - Научни скуп "Хрватска ћирилична баштина" у Хрватској академији знаности и умјетности (ХАЗУ) представља познату стару идеју Хрвата да је све што је српско, у ствари, њихово, оцијенио је српски лингвиста Милош Ковачевић.

Ковачевић је рекао да је читава логика у вези са књижевним језиком Хрвата "окренута наглавачке", с обзиром на то да је познато да се

почеши српског књижевног језика везују за ћирилицу, јер је први споменик на народном језику, повеља Кулина бана, писана ћирилицом.

ЛОГИКА У ВЕЗИ

са књижевним језиком Хрвата
"окренута наглавачке"

- Будући да Хрвати сматрају да све почиње од њих, они не би да се одрекну почетка писмености и жеље да по-

кажу да је то њихово "повијесно писмо" - другачије речено, да је ћирилица почела од њих, а да су је касније преузели Срби - рекао је Ковачевић, пренапеље су агенције.

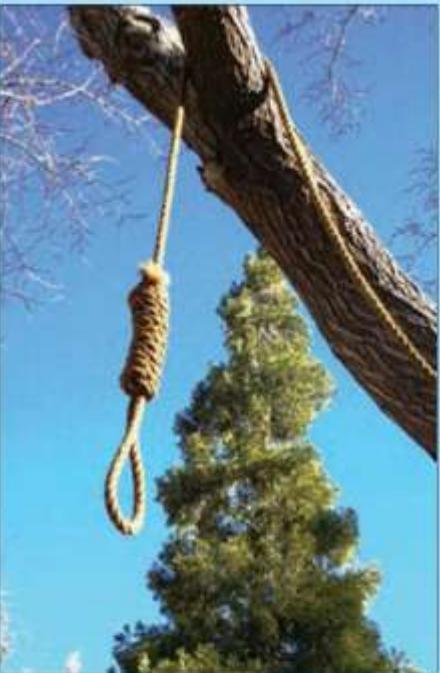
Према његовим ријечима, однос Хрвата према ћирилици је познат, јер је она апсолутно идентификована са Србима кад год је требало показати шта није хрватско, односно шта је требало прогтерати из Хрватске.

Ковачевић је додао да до сада у српској научној јавности није било реакција на овај скуп, али да не вјерује да их неће бити.

- Не вјерујем да је на скуп позлан нико из Србије нити нико из БиХ ко представља српску лингвистику, мада мислим да, с обзиром на то колико је српска филологија јединствена, може да се деси да и то прође без икаквог одговора - рекао је Ковачевић.

Prilog 3

uporište

**POHOD TURSKOG SULTANA
ERDOGANA U „BOSANSKI PAŠALUK“**

Demokratija „Divlje istoka“

Scenario se ne odvija baš najbolje. Demokratsko-islamska perverzija nikako ne uspeva na ovom tlu. Republika Srpska je dobro ukopala temelje i biće je nemoguće pomeriti, bez obzira na to koliko konopaca za vešanje obezbedili Turci, spremajući se da, prema američkoj tradiciji, umesto Divljeg zapada u BiH uvedu Divlji istok. Drva za vešanje ima dovoljno, a tradicionalni poklič „Srbe na vrbe“ baš bi im se uklopio u „knjigu snimanja“. Samo nedostaje vratova. Niko više neće stati pod vešala nagovoren slatkim rečima: „Ti samo provuci glavu, neću ti ništa“

/ Igor Gačić

uporište

Prečizborna poseta Sarajevu turskog premijera Redžepa Taipa Erdoganu, zajedno sa licnim dobermanom na meseču ministra spoljnih poslova Turske Ahmetom Davutogluom, izgledala je kao sultanski pohod u utaljeni pašaluk. Onaj federalni. Dramatičnim tonom, Erdogan se setio pokojnog Alije Izetbegovića, koji mu je na samru šapnuo da mu ostavlja Bosnu i Hercegovinu u „amanet“. I tu se jasno vidi kako je pokojni „tvorac nacije“ posmatrao BiH - kao svoju i bošnjačku „preču“. U isto vreme, blagoglagoljivo je pozivao na mir, toleranciju i zajedništvo u celoj BiH, Turska posla.

Amanet: Prevedeno na srpski jezik, zajedništvo znači isključivo nestanak Republike Srpske i stvaranje jednog „bosanskog pašaluka“, kojim će se „pravedno“ upravljati iz Istanbula, a odluke sa Bosfora sprovodice ispostava u Sarajevu. U duhu modernih vremena, rečeno je i da će svri hrišćanski vazali biti jednaki, pod kapom sarajevskog pašaluka. Sigurno se Izetbegović, onaj sa „abūretu“, slatko osmehnuo, baš kao i Izetbegović kojeg „ahiret“ tek čeka. Što se Erdoganu tiče, petsto godina brutalne okupacije ovih teritorija prošlo je kao treptaj oka. On bi želeo bar još 500. To što je porobljenima sve trajalo kao 500.000 godina, nije baš toliko bitno. Važno je da je Turcima bilo „rahat“. Zasad bi Erdogan načinio izvesne modifikacije, prilagođene vremenom, jer, jančani ne bi bili potrebiti odmah. Tu su vešalje i mudžahedini, odgojeni u demokratskim uslovima muzrane prema hrišćanima. Dok ne bi poosdrasle nove generacije vazala i jančara, ondje bi vodili računa o veti i zakonima. Osim serbijskima. Dok se kauri ne nauče pameti. I onda bi ihši dalje.

Sintomatično je kako se Erdogan i njegov doberman sjajno, kao „lego kociću“, uklapaju sa mješovitim krećanjem u avlji Mustafe Cerića. Otamnička želja reisa kojem upravo ističe mandat da se uspostavi islamska država u BiH i savršeno korespondira sa nastavkom politike istanbulskog dobrog daka Hafise Siagdića, koji je požeško srećan put Srbima i Hrvatima iz „gradanske države“ po zamudi Sarajeva. To isto zeli i današnja sarajevska politička elita, podrška „prijatelja iz Turske“ samo je potvrda njihovih gradanskih namera. Problem je u tome što je Erdoganu pokojni Alija uz BiH, u „amanet“ ostavio i Srbie i Hrvate kojima se vazalska uloga u najmanju ne sviđa, a imaju dovoljno zuba da ne dozvole da ih razbijaju osmanlijske snage. Zato po starom turskom običaju i stizu ponude umotano u svilu i kadif, ispod koje se nalaze jačegani deljni hrišćanske krvi. Uostalom, Turci još od Jeromea nisu ostigli istinsku slast ubijanja hrišćana. I to im mnogo nedostaje.

Demokratija i sodomija: Ipak, i „Vlasi su se dosetili“, pa im svila i kadiča ne znače mnogo, a prirodna lakomost zatomjena je strahom od jačnjana. Bilo je previše dresičnih primera, da bi naseli sultanske ponude i sami se našli na spremnjen kolac. Tako će Cerićeva želja da bude stvorena islamska država i Erdoganova ambicija da se uspostavi novi pašaluk ostati samo fikcija, tako pištasak neće popustiti. Istinski problemi nastajuako se u Turskoj pridruži demokratska Amerika, čije uvođenje demokratije u islamske zemlje stidimo svakodnevno. Ukoliko se ekran vidi od krvi i ruševina.

U svaku od tih država Amerikanici su uveli muslimanske ekstremiste - od Iraka, preko Egipta, do Libije i sada Sirije, a brutalno osvajanje demokratije videli smo u demokratskom sudjeluju pokojnog Muameru el Gadaifića. Demokratija je u Libiji ušla na velika vrata, a Amerikanici su za nagradu dobili mrtvog ambasadora i nekoliko službenika. Naravno, sve po demokratskim standardima, nastalim nakon Gadafića. I ambasador Kris Stiven pršao je kao i Gadafić. Sodomija, mučenje, pa egzekucija. U slavu Alaha i demokratije. U istu slavu gore sve ambasade SAD po „demokratskim islamskim zemljama“, ali, Vašington ih shvala. Dok ima nafte, žrtve su podnošljive. U BiH nema nafte, pa zato neće ni podnosi žrtve. Naći će ih u Srbima i Hrvatima. Sve u slavu demokratije. I novomu - Alahu.

Divlji istok: Međutim, scenario se ne odvija baš najbolje. Demokratsko-islamska perverzija nikako ne uspeva na ovom tlu.

uporište

Kada se vidi kako se Ivica Dačić grlio i uživao u Sarajevu, pa zapevao sa Halidom Bešlićem, očigledno je da će Turci svilom i kadifom uči i u beogradске dvore. Jednu zamerku Dačić je imao zato što je umesto „bosanske kafe“ dobio espresso. Naravno, šalio se. Kao i uvek - poltronski. Ketering će u Beogradu spremiti Amerikanci, a Dačić će poslušno da jede kanapee sa jagnjećim glavama

Republika Srpska je dobro ukopala temelje i biće je nemoguće pomeriti, bez obzira na to koliko komopaca za vešanje obezbedili Turci, spremajući se da, prema američkoj tradiciji, umesto Divljeg zapada u BiH uvedu Divlji istok. Drva za vešanje ima dovoljno, a tradicionalni poklič „Srbe na vrbe“ baš bi im se uklopio u „knjigu snimanja“. Samo nedostaje vratova. Niko više neće stati pod vešala nagovoren slatkim rečima: „Ti samo provuci glavu, neću ti ništa“. Odavno ovde niko nije naivna sinejdžerka.

Retorika sarajevske čaršije, posebno Mustafe Cerića, prevazišla je okvire preduzimne kampanje, kao i „područja“ Redžepa Taipa Erdoganu. Sve bošnjačke partije potpisale su pod skutek turškog premijera, ali, teško je da ih on razlikuje. Sve su iste i sa identičnim ciljevima. Erdogan je bitan samo njegov cilj. Bosanski pašaluk. Ko će biti paša, nije mu važno. Lukaču su svih zamenjivali i niko nije imun na konopac ili elegantnije, na svilen gajtan. Za njega, to je potrošna roba. Bitno je da su pod skutima. Koga će da izvuče, manje je značajno. Zbog toga lokalni izbori nisu prioritet. Raspored snaga ostaje isti. Pobediće snage bošnjačkih „gradana“. Možda u svojoj demokratskoj duši dozvole čak i Mevlidu Jashareviću da glesa. Ne za lokalne izbore, nego za izbore mnogo važnijeg „gradanina“ Bošnjacima. One u Islamskoj zajednici.

U toku je tomboja za naslednika Mustafe Cerića i novog patrona večnih pokretača. Mevlidov glas tu bi bio veoma važan. To su izbori zbog kojih se hrane bošnjačka populacija, naravno, uz izbore u Srebrenici. Ali, to je veoma slatko. Oba mesta - i Islamska zajednica i Srebrenica - u stvari su izvori. Ponavljaju novca. Tek kasnije dolaze veta, patetika i pogled u budućnost iz snova Alije Izetbegovića i odlaznog reša.

Cevapčići su bili lepi: Zbog toga je Erdoganu najmanje bitno hoće li Zlatko Lagumdzija biti smjenjen ili ne. Savsim je svejedno. Neće će na njegovo mesto doći isti ili gor. Ali, sa istom bošnjačkom vizijom. Turska do Hanžurja.

Istina i u Nemackoj i Francuskoj već beleži ozbiljne uspehe, ali, BiH bi predstavljala idealan put ka novim ovajanjima. Ne treba zaboraviti ni Erdoganovu ljubav prema Sandžaku i novopazaršku oprededljost Turskom, jer im je Srbija još uvek nepreželjena rama. Jeste da su buntovni i sekulistički, ali, američki prijatelji su tu da pomognu.

Kada se vidi kako se Ivica Dačić grlio i uživao u Sarajevu, pa zapevao sa Halidom Bešlićem, očigledno je da će Turci svilom i kadifom uči i u beogradске dvore. Jednu zamerku Dačić je imao zato što je umesto „bosanske kafe“ dobio espresso. Naravno, šalio se. Kao i uvek - poltronski. Ketering će u Beogradu spremiti Amerikanci, a Dačić će poslušno da jede kanapee sa jagnjećim glavama. Uostalom, Šef keteringa može biti i brojni ambasadori SAD u Beogradu Kameron Manher, koji je, prema sopstvenom priznanju, ustoličio sadašnjeg premijera Srbije na vlast. Za to neće postati samo počast gradarin Sarajeva, nego i samog Carića. Toliko je zaslužio.

Naravno, posle baščarskih čevapnja, obisan je Dačić i Banjaluka u nedeljnoj popodne, kad misli da ga niko ne vidi, da pruti područku socijalističkoj braci preko Drine. Samo da podrška ne završi presecanjem telefonskih veza i zatvaranjem prelaza. Ne bi bilo prvi put. Za to vreme, njegovi konservativni partneri su se rastrčali. Toma Nikolić na kanabe kod Putina, Aleksandar Vučić na kobasicu i pivo do Nemančića. Dačiću su ostali osmanlijski odnosi.

Štavljivu, i njima je rečeno: „Samo provucite vrat, nećemo vam ništa.“ I naseli su. Zato ih i ljudi RS. Mi znamo za jadac. ■

Reportaj

Prilog 4

uporište

UDRUŽENA ZLOČINAČKA ORGANIZACIJA IZ HAGA „Ja dok voljem - voljem, kad ne voljem...“

Logično je da su se sudije bojale krvne osvete. Mogli su da se o tome informišu od porodice Musa sa Kosova, ali, to više nije izvodljivo. Nakon Ramušove osvete nema ko da im ispriča. Mrtva usta ne govore. Ako su tri neuspavane lepotice, kao što su to Doris Pak, Ketrin Ešton ili Karla del Ponte, bile suočene sa drhtanjem sopstvenih kolena pred Tačijevim gorštačkim šarmom, logično je bilo i da sudijama Tribunala drhte kolena, nakon što su uz mnogo muka shvatili Haradinajev životni moto - „Ja dok voljem, voljem, kad ne voljem, koljem“. I znali su da on malo koga „volje“. Znaju to dobro i vladari Tribunalala. Ali, Sjedinjene Američke Države već se odavno ne gade ničega

/ IGOR GAIĆ

Još uvek u srpskim ušima odzvaja se vatromet iz Prištine, prireden u čast ratnog zločinca i, po sopstvenom priznanju, višestrukog ubice Ramuša Haradinaja. Ali, bivši izbacivač nije samo simbol šiptarskog bestijanja. Postao je simbol srpske ne moći, do kraja ogolivši Haški tribunal u svoj njegovoj zločinačkoj ulozi. Ako se priča o zločinačkom udruživanju, što je najčešće pominjana fraza u poslednje vreme, treba se samo obratiti na adresu Tribunalala. Da je nekadašnji gangsterski

bos u Njujorku Čarli Lučijano, poznatiji kao Laki, svojevremeno imao pred sobom nacrte i ideje iz Tribunalala, ko zna gde bi mu bio kraj. Taj entuzijasta, sklon početničkim greškama, skončao je u malom selu na Siciliji. Članovi današnje zločinačke organizacije proći će gotovo isto, sa neznatnim razlikama. Oni će skončati na Siciliji, Sardiniji, Tenerifeu, Sen Tropeu, Ibici... Razlika između njih i Lučijana u tome je što neće biti u zabitom selu u planinama, nego na plažama, u hotelima i apartmanima.

Ostrarele sudije imaju privilegiju po hotnog gledanja „službenica“ koje nisu u togama, već su mnogo slobodnije obućene. Još ih čeka bonus u obliku Radovana Karadžića i Ratka Mladića, i laksuzni odmor može da počne. Kad njih dvojicu zatvore doživotno, te ako dočekaju neki srčani udar kod Vojislava Šešelja, jer moždani udar u njegovom slučaju ne mogu očekivati, veselju nigrde neće biti kraja. Ostaće im samo formalnost da posete vatrometu u Zagrebu i Prištini, priredene u njihovu čast.

Krvna osveta: Ipak, ne treba biti na kraj srca ni prema tim zločincima na čelu Tribunala. Izbor između uživanja u blagodetima narko-dolara i krvne osvete bio je očigledan. Znali su to svi, znali su to i oni.

Znala je Karla del Ponte. I ona je nagradena. Hašimom Tačijem i mladićima po izboru. Nedostajao joj je još samo jedan „Mladić“. On je pripao drugima. Logično je da su se sudije bojale krvne osvete. Mogli su da se o tome informišu od porodice Musa sa Kosova, ali, to više nije izvodljivo. Nakon Ramušove osvete nema ko da im ispriča. Mrtva usta ne govore.

Ako su tri neuspavane lepotice, kao što su to Doris Pak, Ketrin Ešton ili Karla del Ponte, bile suočene sa drhtanjem sopstvenih kolena pred Tačijevim gorskačkim šarmom, logično je bilo i da sudijama Tribunala drhte kolena, nakon što su uz mnogo muka shvatili Haradinjev životni moto - „Ja dok voljem, voljem, kad ne voljem, koljem“. I znali su da on malo koga „volje“.

Znaju to dobro i vladari Tribunalata. Ali, Sjedinjene Američke Države već se odavno ne gade ničega. Kada im Naser Keljmendi može biti blizak saradnik, Ramuš Haradinaj može da im bude i brat. Sistem za Keljmendija je jednostavan. On cinka nekoliko „vojnika“, oni preseku dve trase droge, fotografiju se, a ostalih pet puteva funkcioniše besprekorno. Sa Haradinajem i Tačijem je drugačije. Tu postoji veći potencijal. Od telekomunikacija do Trepče i vojnog pozicioniranja. Oni su u šiptarskim merilima elita. Iako su u ljudskim samo dno. Ali, ljudi smo, nismo Šiptari. Kaže poslovica.

Dačićevi zagrijaji: Tako je bivši izbacivan sa koeficijentom inteligencije daleko manjim od broja cipela, ali sa patološkim ubilačkim nagonom i prema Srbinima i prema Šiptarima, u stvari, prema svakom ko mu dode pod ruku, postao „važan politički faktor“, sa kojim će Ivica Dačić deliti kolačiće u prisustvu nekih od Tačijevih lepotica.

Ovaj „odlučni“ premijer Srbije čvrstim glasom je nedavno u Republici Srpskoj poručio da je dosta grijenja i da mora da se radi. I da RS mora da bude konkretna u svom radu. Spori, kao i obično, mi ispočetka nismo shvatili reči te kompleksne, da ne kažemo komplekske ličnosti, čiji se imidž „malog Slobote“ već odavno istopio pod budističkim okom naprednjaka.

Sada shvatamo. On je mislio da nema više grijenja sa RS. Republika Srpska je tu da radi za njegove ostatke JUL-a, a grliće se sa Tačijem, Haradinajem, pa čak i sa Atifete Jahjagom, naravno, ako mu ona to dozvoli. Šiptari su osetljivi na žene.

Pitajte Tačija. Jasno je i zašto se Dan albanske zastave slavi u Srbiji, dok

„odlučni“ Dačić sprema novu rundu grjenja. Koliko znamo, a znamo dosta, Bujanovač i Preševu su na teritoriji Srbije. One realne, koja to očito baš i nije. Vojorile su se zastave „Velike Albanije“, koja zabjava od „Slobinog malog“ da bude još servilniji. Srećom, konstitucija mu čuva zdravlje, a naročito leda, jer se on ne mora ni saginjati zbog servilnosti. Ali, žarko bi želeo da se pred njim neko sagne. I to mu ne ide od ruke. U RS nije našao sagovornika raspoloženog za takve egzibicije, a svoje pulenčice ne računa. To mu dode kao kada se vampiri, u nedostatku ljudske krvi, hrane pacovima.

To su isti oni koji su Zemun prepisali na svoju nekadašnju stranku i koji su „zemuncima“ davali trajno utočište za vreme njihove vladavine u tom egzotičnom delu glavnog grada Srbije. To su isti oni koji nemaju nikakvu platformu o Kosovu, već su ga gurnuli, uz poprilične ucene, Ivicu Dačiću. Naravno, nisu zaboravili ni medije. Tako su stvorili medije koji se pretvaraju u streličke vodove, a ministar odbrane Vučić samo izgovara: „Pali“. RS im trenutno nije prioritet, ali, to nije još od vremena kada su ovamo slali svoje „vikend četnike“ i blagosili ih - Nikolić u svojstvu vojvode, a Vučić kao adutant - da u pauzama radnog vremena sramote poštene srpske vojниke i istinske heroje

Za to vreme, nominalni potpredsednik i faktički šef Dačićeve vlade izigrava Eliota Nesa i pokušava da zatre svaki trag Demokratske stranke u Srbiji, gradeći sebi imidž beskrupuloznog borca za pravdu. To čini uz pomoć svog šefa Tomislava Nikolića, koji i dalje izgrava budističkog državnika, dok mu duša plaće negde na pola puta između rakijskog kotla i groblja. Ovi novi radikali, patentirani u laboratorijama Amerikanaca, izgledaju prilično debilno u svojim „smirenim“ obraćanjima, koja više liče na molitve sa Tibeta, nego na razgovor. Uz učenje stranih reči i izraza i groteskne izvedenice iz engleskog jezika, daleko je od toga da su naivni.

Napredni budizam: Veoma mudro su se izvukli iz zagrijaja šiptarskih ubica i njihovih dama, predstavljajući sebe kao umerene političare sa stavom: „Moj glas je mek, ali je toljaga tvrda“. Istina, Mišović, Beko, Drakulić i ostali odrali su tu Srbiju do gole kože: Naravno da

im je mesto u odmaralištima sa ograničenim pogledom, ali, greše naprednjačke vedete ako misle da je kod ljudi kratka pamet.

Još uvek je živo sećanje na ova dva vuka, koji su kod Šešelja bili zaduženi za zavijanje i lajanje na sve - od kontejnera do zvezda. To su isti oni od kojih se u emisijama nije moglo doći do reči, a danas se na njihovu reč čeka po pet minuta. Dok odvažu i da se ne zamere. To su isti oni koji su Zemun prepisali na svoju nekadašnju stranku i koji su „zemuncima“ davali trajno utočište za vreme njihove vladavine u tom egzotičnom delu glavnog grada Srbije. To su isti oni koji nemaju nikakvu platformu o Kosovu, već su ga gurnuli, uz poprilične ucene, Ivicu Dačiću. Naravno, nisu zaboravili ni medije. Tako su stvorili medije koji se pretvaraju u streličke vodove, a ministar odbrane Vučić samo izgovara: „Pali“. RS im trenutno nije prioritet, ali, to nije još od vremena kada su ovamo slali svoje „vikend četnike“ i blagosili ih - Nikolić u svojstvu vojvode, a Vučić kao adutant - da u pauzama radnog vremena sramote poštene srpske vojниke i istinske heroje.

Braća po nožu: Tu je sebe video čak i Bakir Izetbegović, čiji spoljašnji mir, istina, nije budistički, ali jeste istočnjački. Tako se i Izetbegović junior našao pozvanim da određuje ulogu RS koja, po njegovom mišljenju, nema „nikakve pravno-istorijsko-moralne preduslove za ostvarenje zahtjeva za eventualnom samostalnošću“. Iz Bakirovog ugla, samo Turska ima takve preduslove.

Čak je i mladi Izetbegović nekoliko puta prizivao Haradinajev moto. Uostalom, oni su prijatelji. Preko Keljmendija. I preko noževa. Kao i obično, zaboravlja da nož ima dve ostrice. Mogao bi Bakir da se poseće ili, ne daj Bože, nešto više. Pa, da lično upozna Alaha. I da vidi tatu.

Ali, ne treba ga odbacivati. Svaka njegova reč, svaka odluka zločinacke organizacije iz Haga, svaki pritisak iz OHR-a, svaka poseta očvalih dama, svaki vatromet za Haradinaja, svaki signal iz Sarajeva, Prištine ili Vašingtona - sve više cepa ovu tvorevinu, skripljenu u Dejtonu, po kojem jedino RS ima puni legitimitet, dok Federacija još proživljava agoniju Vašingtonskog sporazuma. Možda Mostar bude prekrenut. Pa, svako na svoje.

Tu se ne pitaju ni Beograd, ni Zagreb. Još manje Priština ili Sarajevo.

Ni Ivica, ni Ivo, ni Ramuš, ni Bakir.

Pitamo se mi. I oni malo jači od nas, Pa, dok im ne dosadimo. ■

Prilog 5

Prilog 6

Četvrtak, 20. Decembar 2012 u 12:56 | Izdanje: 841 | Maja Radević

ČEMU UČIMO DJECU : KULTURA MRŽNJE U BH. UDŽBENICIMA (2)

MRŽNJA SE KUHA NA TIHOJ VATRI

Porazna je činjenica da obrazovni sistem u BiH, bar kada je riječ o udžbenicima iz nacionalne grupe predmeta, nije daleko odmakao od 1999. godine, kada je u izvještaju Vijeća Europe naglašeno kako kao rezultat Dejtonskog sporazuma sektorom obrazovanja u našoj zemlji dominira politika, odnosno prvenstveno interesi nacionalnih grupa

Polovinom prošle godine, u tekstu povodom dvadesete godišnjice proglašenja nezavisnosti Slovenije i Hrvatske, reporteri AFP-a pisali su, između ostalog, kako je jedna od posljedica neusaglašenih mišljenja na prostoru bivše Jugoslavije o tome ko je kriv za raspad zemlje (ili pitanja svih pitanja: „ko je počeo rat?“) ta da su djeca u državama nastalim raspadom Jugoslavije „postala veći nacionalisti od njihovih roditelja“. Ovakva tvrdnja temelji se na obrazovnom sistemu kroz analizu školskih udžbenika u regiji, posebno onih iz istorije, historije ili povijesti. Autori udžbenika iz tih predmeta, htjeli to ili ne, itekako moraju voditi računa o političkoj podobnosti: zvanične verzije istorijskih događaja na ovim prostorima, posebno onih vezanih za ratove, nerijetko su dijametralno suprostavljene. I dok su u Srbiji i Hrvatskoj bar složni oko vlastitih interpretacija istorije/povijesti, u Bosni i Hercegovini takvih verzija ima najmanje tri, što dodatno naglašava problem i komplicira stvar kada su u pitanju školski udžbenici, odnosno nastavni planovi i programi.

ŽRTVE, UGROŽENI I UTEMELJITELJI

„Veliki broj autora udžbenika piše isključivo o patnjama njihovih nacija i etničkih grupa, a krivnju prebacuju na 'one' druge“, rekao je **Damir Agićić**, profesor na Filozofском fakultetu u Zagrebu.

Reporteri AFP-a pišu kako u Hrvatskoj, recimo, o akciji Oluja djeca u školama uče isključivo kao o oslobođilačkoj, a za protjerivanje oko 220 hiljada Srba u udžbenicima povijesti piše da su otisli jer su se „bojali da se suoče sa posljedicama zločina koje su počinili“. Prema istraživanju koje je proveo Fond za otvoreno društvo o stereotipima koje svaka od tri etničke skupine u Bosni i Hercegovini ima prema preostale dvije, Srbi su u svakodnevnom političkom diskursu, jednakako kao i u školskim udžbenicima, prikazani kao konstantne žrtve, Hrvati kao konstantno diskriminirani, a Muslimani-Bošnjaci naglašavaju kako su oni utemeljili nezavisnu BiH, dok su je Hrvati i Srbi pokušali uništiti.

Nacionalizam i obrazovanje: studija slučaja Bosna i Hercegovina naziv je istraživačkog rada **Midhata Kapu** objavljenog prije nekoliko mjeseci, također uz podršku Fonda otvoreno društvo BiH. Riječ je o jednom od rijetkih istraživačkih radova koji daje pregled obrazovanja i školstva u Bosni i Hercegovini od doba osmanske okupacije do danas. Fokus je, međutim, stavljen na period novije istorije, odnosno na recentne politike unutar obrazovnog sistema, te period koji im je prethodio. Istraživanje obuhvata odnose između „obrazovanja za sve“ i ovdašnjih etnonacionalističkih politika, te nudi modele kroz koje se taj odnos može prevazići. Ustav BiH ne precizira odredbe vezane za obrazovanje, a ne precizira ni odredbe kojim se građani mogu štititi protiv bilo kakvih oblika diskriminacije u obrazovanju. Iz toga proizlazi da bilo kakav državni zakon u oblasti obrazovanja nema uporište u Ustavu BiH, što ostavlja široku sivu zonu da ova pitanja regulišu lokalni nivoi vlasti, i to na način kako to odgovara većinskoj etničkoj grupaciji, naglašava autor studije. O manjkavostima Ustava koje su dobro iskorištene u nacionalnim modelima obrazovanja u poslijeratnoj Bosni i Hercegovini piše i **Adila Pašalić-Kreso** u publikaciji *Ustav i obrazovanje u BiH: „Izgleda da sadašnjoj politici, tj. politici pod dominacijom nacionalnih stranaka odgovara ovakva ustavna nedorečenost, pa i nesređenost, kako bi se uz pomoć politički obojene indoktrinacije moglo lakše manipulirati obrazovnim sistemom, učenicima, pa i njihovim roditeljima. Ono što se, dakle, nije ostvarilo u ratu, ostvaruje se sada mirnim putem, i to prvenstveno pomoću obrazovanja, a ustavi u BiH su tome ostavili širom otvorena vrata.“*

Porazna je činjenica da obrazovni sistem u BiH, bar kada je riječ o udžbenicima iz nacionalne grupe predmeta, nije daleko odmakao od 1999. godine, kada je u izvještaju Vijeća Europe naglašeno kako kao rezultat Dejtonskog sporazuma sektorom obrazovanja u našoj zemlji dominira politika: „Glavne odluke u sferi obrazovanja, uključujući nastavne planove i programe, udžbenike i pristup obrazovanju, donose se isključivo u kontekstu stalnih političkih tenzija između nacionalnih grupa. Ono što je proizašlo jesu dva paralelna sistema u Federaciji i treći sistem u Republici Srpkoj.“

U svojoj studiji Midhat Kapo naglašava kako je jezička politika u Bosni i Hercegovini postala sredstvo za promoviranje etničke separacije, a isti princip je ugrađen u obrazovanje. Ova ideološka borba unutar obrazovanja manifestira se kroz pomenutu nacionalnu grupu predmeta, u koju spadaju jezik i književnost, historija/istorija/povijest, geografija/zemljopis i vjerou nauka, a potiče je želja za političkom kontrolom tri odvojena obrazovna sistema.

Problem različitog interpretiranja istorijskih događaja u udžbenicima u Bosni i Hercegovini, po svemu sudeći, još dugo će ostati neriješen, uprkos tome što većina istoričara iz sva tri konstitutivna naroda deklarativno pokazuju dobru volju za njihovim usaglašavanjem. Na okruglom stolu nastava istorije u školama u BiH, koji je prošle godine organizovao Filozofski fakultet u Sarajevu, zaključeno je, između ostalog, kako postojeći udžbenici istorije zahtijevaju temeljitu reformu, te da je potrebno pristupiti izradi potpuno novih udžbenika. „**Istoričari se osjećaju dosta usamljenim i nemoćnim u odnosu na vladajuće trendove. Kao esnaf smo potpuno podbacili i pustili da pored nas prolaze procesi kao što su ideologizacija, mitologizacija i zloupotreba istorije u političke i druge svrhe**“, rekao je profesor **Dubravko Lovrenović**.

Istoričarka **Dubravka Stojanović** iz Srbije opisala je udžbenike istorije u BiH, Hrvatskoj i Srbiji kao „vatru koja sporo gori i na kojoj se dugo i strpljivo kuha mržnja“. Stojanovićeva je svojevremeno u regionalnom projektu okupila šezdeset istoričara s ovih prostora, a namjera je bila prikazati povijest na način da je svi uče jednako, te da učenici potom sami donose zaključke. „**Danas su 15-godišnjaci konzervativniji po pitanju prošlosti i svojih komšija od osoba u 60-im godinama svog života. Veći su ksenofobi i nacionalisti od onih koji su prije dva desetljeća vodili ratove**“, smatra Stojanović. „**Mnoga su tumačenja istorije u današnjim udžbenicima zanimljiva i 'inventivna', ali je za mene najpotresnije što ratove iz devedesetih objašnjavaju isključivo Miloševićevom ideologijom i argumentima. Tu i dalje, i u najnovijim knjigama, piše da su Slovenci i Hrvati želeli da naprave svoje države, ali da je to pravo imao i srpski narod koji je 'samo želeo da živi u jednoj državi'. To je bilo ključno opravdanje rata, ali ono i danas deluje na budućnost, kroz generacije koje to uče. To je bomba sa odloženim dejstvom. Zbog toga često kažem da se borim za boju prošlosti, da bi nam i budućnost postala bolja**“, ističe ova istoričarka.

BEZ ALTERNATIVE ZA „OSTALE“

Pored predmeta istorije, jezika i književnosti, jedno od gorućih pitanja u BiH odnosi se na nastavu iz vjeroulike koja, kako ističe Midhat Kapo, može biti posebno izvorište diskriminiranja i segregacije učenika koji pripadaju manjinskim etničkim grupama: „**Treba imati u vidu da je nastava vjeroulike uvedena u tri obrazovna sistema u BiH preko noći, jednom tihom revolucionom, bez ikakvih širih javnih konsultacija ili rasprava u zakonodavnim tijelima bilo kojeg nivoa vlasti. Po pravilu, ova nastava je organizirana kao obvezni izborni predmet samo za pripadnike većinske religije/etnije, a ne postoje ili su rijetke škole koje nude alternativu ostalima: ateistima ili pripadnicima manjinske religijske/etničke grupe**“, smatra Kapo. A u praksi to obično izgleda ovako: nastavnici koji predaju biologiju i fiziku zamjećuju kod učenika zburjenost „da li je čovjek produkt božje kreacije, kako to tvrdi religija, ili je produkt evolucije, kako to nalaže **Darvinovo** učenje, ili da li je kiša od Boga dana, ili se javlja prema zakonima fizike“ (Adila Pašalić-Kreso).

Čak i kada bi se etnonacionalni apetiti za kulturno čistom teritorijom zadovoljili, unutar Bosne i Hercegovine ostaje otvoreno pitanje „ostalih“ - onih građana koji se ne izjašnjavaju ni kao Bošnjaci, ni kao Hrvati, ni kao Srbi, ili onih koji se tako osjećaju, ali im nije u interesu življene u monokulturalnoj zajednici, zaključuje Midhat Kapo: „**S obzirom da su trenutni obrazovni sistemi, u svojim lokalnim administrativnim okvirima, prilagođeni isključivo dominirajućim etničkim kulturama, te niko čak i ne razmatra pitanje obrazovanja i građanskih prava svih onih građana koje trenutno vode pod fluidnim, negativno definiranim pojmom 'ostali', integracija budućih imigrantskih skupina na prostoru BiH, posmatrano iz ove perspektive, djeluje kao znanstvena fantastika.**“

KNJIŽEVNOST KAO INSTRUMENT IDEOLOGIJE

Čitanke su postale spomenici beščašća i mentalne okupacije

Na promociji knjige **Nenada Veličkovića Školokrećina - nacionalizam u bošnjačkim, hrvatskim i srpskim čitankama** u junu ove godine, profesor Filozofskog fakulteta u Sarajevu Enver Kazaz rekao je, između ostalog, da su čitanke u Bosni i Hercegovini „**do te mjere glupe da bi se na osnovu njih mogao uspostaviti mjeri sustav gluposti**“, te da je u takvim čitankama književnost instrument ideologije unutar obrazovnog procesa. „**Nenad Veličković je uzeo srpske, bošnjačke i hrvatske čitanke i pokazao da nacionalizam živi od gluposti. Glupost je osnova nacionalizma, a ovakve čitanke su mentalna okupacija kojom glupost kroz obrazovni proces želi proizvesti određene etničke identitete**“, smatra Kazaz.

Urednik beogradske izdavačke kuće *Fabrika knjiga* **Dejan Ilić** istaknuo je da cijela regija ima slične probleme s obrazovanjem: „**Govorim iz pozicije nekoga ko dolazi iz Srbije. Ono što je jednu državu devedesetih razorilo i proizvelo ratove, dakle ono što je srpsku stranu tada odvelo u zločine, vi u Bosni i Hercegovini dobili ste kroz obrazovne programe koji institucionaliziraju sve ono što je bila osnova za rat i ratne zločine.**“ Promotori knjige zaključili su da bi se autori aktualnih bošnjačkih, srpskih i hrvatskih čitanki, nadležni ministri i drugi koji se u Bosni i Hercegovini bave udžbenicima, nakon knjige Nenada Veličkovića morali zapitati kakav su spomenik sebi podigli. Profesor Enver Kazaz ističe da je to „spomenik beščašća, diletantizma, koristoljublja i mentalne okupacije“: „**Muslim da je naš obrazovni sistem kovačnica mržnje i da su navodi iz Školokrećine odličan primjer kako to ustvari sve izgleda.**“

Prilog 7

[www.dnevnik.ba/novosti/bih/ciganluk-sejdić-prijedlog-sdp-i-hdz-je-neprihvatljiv-jer-produbljuje-e](http://www.dnevnik.ba/novosti/bih/ciganluk-sejdić-prijedlog-sdp-i-hdz-je-neprihvatljiv-jer-produbljuje-etničku-podjelu-u-bih)

"CIGANLUK" Seđić: Prijedlog SDP-a i HDZ-a je neprihvatljiv, jer produbljuje etničku podjelu u BiH

Objavljeno: 06.09.2012 - 13:52
Pročitano: 160 puta
Zadnja promjena prije 2 min 50 sec

Dario Seđić

U ovom momentu idealno rješenje bi bilo jedna država jedan predsjednik, ili uvođenje četvrte pozicije za nacionalne manjine i neopredijeljene u Predsjedništvo BiH, a da se u Domu naroda formira klub nacionalnih manjina.

Prilog 8

DEPO | FRONT

EMIL VLAJKI, POTPREDSJEDNIK RS: Srbija se raspada, sad je kasno za sve...otišao je Kosmet, a uskoro će i Vojvodina i Sandžak

Subota | 15.12.2012.

Potpredsjednik Republike Srpske Emil Vlajki upozorio je da prava kalvarija Srba još nije počela, jer postoji zakonitost - ako se nešto počne raspadati, nema kraja tom raspadu

On smatra da je trenutno stanje u Srbiji uvod u posljednji raspad zemlje, da je Kosovo izgubljeno, jer je napredak države ka EU uslovljen davanjem pokrajine.

"(Premijer Srbije Ivica) Dačić ne može više ništa uraditi, sada je kasno. Možda se nešto moglo uraditi u vrijeme (Vojislava) Koštunice, kada je trebalo vojskom ući u sjeverni dio Kosova, na šta Beograd ima pravo i po Kumanovskom sporazumu. Amerikanci su tamo došli silom, a ne na osnovu ljudskih prava, demokratije i slično. Na silu se odgovara jedino silom", rekao je Vlajki za "Vesti".

On je podsjetio da je još 2002. godine govorio o tome da će prvo "otpasti" Crna Gora, zatim Kosmet, Preševska dolina, Vojvodina, pa Sandžak.

"Nisam ideolog, nisam vjernik, ne baziram se na željama, već imam neke indikacije koje mi govore da će to tako biti i, nažalost, ide tim tokom i ne vidim kako će se taj proces zaustaviti", dodao je Vlajki.

Vlajki je rekao da nije iznenaden haškom presudom generalu **Zdravku Tolimiru**, koji je osuđen na doživotnu robiju, jer je Tribunal napravio Zapad da bi se sudilo i presudilo Srbima.

"Haški tribunal osnovan je od zemalja koje su napale Jugoslaviju, odnosno Srbiju i neće valja očekivati da taj sud osudi hrvatske generale, a Hrvatska treba da uđe u EU kao demokratska zemlja. Neće valja osuditi Nasera Orića čije su trupe od 1992. do 1995. godine ubile 3.500 Srba, jer tada bi do svjetske javnosti doprio da je prije te njihove takozvane Srebrenice bilo još Srebrenica. Neće valja Haradinaja osuditi za zločine, a SAD su osnovale nezavisno Kosovo. Dakle, sve je jasno kao dan", dodao je Vlajki.

Vlajki smatra da BiH nema perspektivu, jer Bošnjaci žele da naprave unitarnu državu gdje će imati većinu i preglasavati Srbe i Hrvate, te podsjetio na svoj ranije iznesen stav da Republika Srpska treba da se otcijepi.

(DEPO/BLIN/em)

Prilog 9

Dodik ponovio u Srebrenici: Ovdje nije bilo genocida!

Dodik na predizbornom skupu SNSD-a u Srebrenici

Na skupu SNSD-a u Srebrenici Milorad Dodik je ponovo kako se u ovom gradu nije dogodio genocid. - Od Srebrenici se sve vrijeme pokušavalo praviti loše mjesto za Srbe tvrdnjom da je ovdje počinjen genocid. Ja ovdje tvrdim da nije počinjen genocid! Nije bilo genocida! Postojao je plan po kojem su određeni stranci i bošnjački političari htjeli nametnuti nam krivicu i odgovornost za nešto što nismo učinili. Cilj je bio jasan, kako će opstati Republika Srpska ako je nastala na genocidu, rekao je predsjednik RS sinoć u Srebrenici.

Dodik je, također, govorio kako RS u Rusiji ima dobrog prijatelja, te da u Europsku uniju "neće ako se to bude moralo pod svaku cijenu. I u ulasku u NATO sličnog je mišljenja.

- Nećemo u NATO bez Srbije, jer tada bi ovdje na Drini bila granica, rekao je Dodik cijelo vrijeme negirajući postojanje Bosne i Hercegovine, dok je entitet stavljao u kontekst države.

- Do našeg dolaska na vlast (SNSD op.a) bošnjački političari iz Sarajeva tražili su ukidanje Republike Srpske. Mi smo rekli da treba ukinuti BiH.

Iako se radilo o skupu za nadolazeće lokalne izbore, Dodik se dotakao i Turske, dok su investicije i načini kako poboljšati život građana općine Srebrenica ostali po strani.

- Nećemo dozvoliti da nam nameću bilo kakvu vezu s Turskom, jer je ja ne volim, isto kao što Bošnjaci ne vole Srbiju. Mi tu ljubav njima ne namećemo kao što oni pokušavaju nama. RS ima svoju jasnu poziciju i podršku Rusije, Izraela i drugih značajnih međunarodnih faktora.

Dodiku ovo nije prvi put da negira postojanje genocida u Srebrenici, iako je to potvrdio i Međunarodni sud pravde u Hagu.

Objavljeno: 24.09.2012 - 13:09

Dodik: BiH nije dobro mjesto za RS

BANJALUKA - Milorad Dodik, predsjednik Republike Srpske, rekao je da RS vjeruje da BiH nije dobro mjesto za nju i najavio da će u narednom periodu dominantno pitanje dnevnog političkog života biti kako se mirno raziči.

"Vjerujemo da BiH nije dobro mjesto za nas. Vjerujemo da bi u BiH, kada bi došla u hipotetičku situaciju da nema Republike Srpske i Federacije, prostori gdje žive Srbi bili ignorisani", rekao je on.

Dodik je naglasio da je očigledno da BiH pokazuje svoju nesposo-

bnost da živi i da će mjeseci koji dolaze marginalizovati pitanje ima li BiH, jer nje objektivno nema, te da će dominantno pitanje dnevnog političkog života biti kako se mirno raziči.

"Ovdje su se kroz promociju duha Dejtona zaista razvili duhovi - kod Srbija da se možemo odvojiti, kod Bošnjaka da mogu centralizovati Bosnu, kod Hrvata da mogu da imaju svoj poseban entitet. Te sukobljene političke ideje ili pokreti danas su potpuno legalizovani", rekao je Dodik.

Na pitanje, da je kojim slučajem lider u Srbiji, da li bi imao rješenje za Kosovo, predsjednik RS rekao je da Srbija treba da izade i međunarodnoj zajednici ponudi: "Sjever Kosova ostaje u Srbiji. Spremni smo da ostatak Kosova prihvativimo kao državu, uz uslov da se očuvaju nacionalni spomenici", dodavši da je ranije bilo bolje vrijeme za to. (Agencije)

**Duhovi
Ovdje su se kroz
promociju duha
Dejtona zaista
razvili duhovi,
azao Dodik**

Pantelić i Tasić u pritvoru

SARAJEVO - Sud BiH odredio je jednomjesečni pritvor Milošu Panteliću i Ljubomiru Tasiću, osumnjičenima za ratni zločin protiv čovječnosti na području Višegrada i Sokoca, saopšteno je iz ove pravosudne institucije.

Prema ovoj odluci, pritvor može trajati do 4. oktobra.

Sud je, nakon razmatranja podnesenog dokaznog materijala, utvrdio da postoji osnovana sumnja da su osumnjičeni počinili krivično djelo koje im se stavlja na teret.

Pritvor je osumnjičenima određen jer je utvrđeno da postoji bojazan od njihovog bjekstva, kao i da bi, ukoliko bi se našli na slobodi, mogli ometati krivični postupak uticajem na saučesnike. (Sma)

Necountne, G.T.

Blic Nedjelja 2. septembar 2012.

Srpska

Ugašen požar kod mosta

Požar, koji je u petak uveče izbio u hororivoj šumici udaljenoj od mosta Mehmed-paše Sokolovića, ugasen je, a piromat je utapan. Vaš ugašen, zahvaljujući brzoj intervenciji vatrogasnika Šumskega gardinista "Panos".

PREDSEDNIK SNSD-A POČEO PREDIZBORNU KAMPAJNU U BIJELJINI Dodik: BiH pokazuje hroničnu nesposobnost

BiH je neodrživa i pitljana je samo kako da se na taj način razidemo. Uprkos tome, ovako požemo mrvartiti nama jer ova zemlja nudi trajnu i hroničnu posobnost da preživi, ovio je Milorad Dodik, predsednik RS, prilikom jutrošnje posete BiH.

Novozapća

Misimo žrtve nekih centračkih koji pokušavaju okući nedokazivo - da ih može održati. Onačavno ne može održati. A ministara teško funkcije. Dejtonski sporazum postiže, a realnost se ne vata - rekao je Dodik.

Okviru priprema za lože izbore, lider SNSD-a i pred Dodik se u Bijeljini sa izbornim stabom SNSD i kandidatima, ređi da očekuje skupštinsku većinu i izbornu pobjedu kandidata SNSD za gradonačelnika Bijeljine Miroslava Savojevića.

Smatramo da su tu po-

u imamo kandidata koji stvarno zastupa interes

u Bijeljini. Pozivam ih da

ju za našeg kandidata

Milorad Dodik sa startom predizbora u Bijeljini

I na taj način pokazuju svoju

opredjeljenost za novu i snazi-

niju Bijeljina. Bijeljini ćemo

ponuditi i dati dodatni pečat

razvoja koji će biti običen

stvaranjem novih uslova

u infrastrukuri, privredi i

svetru onom što je važno -

objasnio je Dodik.

Ovaj je istakao da SNSD u

Bijeljini pokazuje organizacijsku i akcionu sposobnost

da na ovim izborima ostvari

način način način način

način način način način

način način način način

način način način način

aktivista. Oni će na najbolji

moguci način prezentovati

našu politiku. Samouvereno

uklizimo u izbore i smatramo

se apsolutnim i definitivnim

pobednicima izbora - poru-

čio je Dodik.

Vlada Srpske godina u infrastrukturi

je u Bijeljini 200 miliona ma-

To je nekoli

budžeta ove opštine

i ponosnim obrazom

pred birače u o

vereni da cemo

zaista i definitivno

poručio je Dodik.

Tokom susre

jeni SNSD BiH

pred više od 1.000

članova da će glas

značajan faktor u

društvenom životu

apsolutnoj pobed

predstojecim iz

Mićeve spekulacije

Na pitanje kako komentarari izjave uči gradonačelniku Bijeljine Miće Miću da je sa rukovodstvom SNSD-a dogovorio pobjedu i da su izbori česta formalnost, Dodik je odgovorio da je reslj i deinformacijama.

OO SNSD Bijeljina je jedan od najboljih u RS.

Stožno iz svake naše kandidature, a ne iz Mića i luti. Očigledno je da on ne vidi način da izbore dobiti svojom snagom nego spekulacijama. Nema razloga da mu se venje, jer to nije tačno - naglasio je Dodik.

Dogovor o Bratuncu

Komentarići predlog iz SDS-a o zajedničkom

nastupu na lokalnim izborima u Bratuncu. Dodik je

izjavio da bi o tome trebalo da se dogovore lokalni

predstavnici partija.

- Drago mi je što smo imali razumevanja naših partija

u Srbiji da imamo jednog kandidata. Očekivali

smo da se to dogodi i u Bratuncu. Izvesno je da je

SNSD zahtevščan za dobar izborni rezultat i o

tomu će još biti razgovor - podvukao je Dodik.

Fijakerima do manastira Osovića

GRADSKA - Veliki zaljubljenik u konje i fijakeri Jovan Lepić krenuo je još sa prijateljem Miodragom

sa još nekoliko. Povratak iz Osovića predviđen večeras molitv

PALAS
KUPON ZA
POPUSTI!

**KUPON ZA
POPUSTI!**

Blic

Od 1. do 30. septembra
"Multiplex Palas" i "Eurobilo"
poklanjam Vam
"KLUBNI KUPON" sa kojim dosta
ulaznice za nove filmove

Prilog 12

buka Ћирилица

HOME BIH REGION SVIJET SPORT KULTURA I ZABAVA EKONOMIJA KOLUMNЕ BLOG ANT

Ikone

Bob Dilan: Crnci mogu da nanjuše bijelce rasiste, baš kao Jevreji naciste, a Srbi Hrvate!

Objavljeno: 29.09.2012. - 04:45

[Preporučite](#) 8 [Pošalji](#) [+1](#) 0 [Tweet](#) 0 [Print](#) [PDF](#)

Nevjerovatni, neponovljivi, jedan jedini Bob Dilan ove godine slavi pola vijeka karijere, zbog čega je objavio i novi, 35. po redu album pod nazivom "Tempest". Dilan je u intervjuu za časopis "Rolling stoun" govorio o muzici, politici, Baraku Obami, ropstvu, pa čak i o Srbima i Hrvatima.

Na pitanje može li uporediti Sjedinjene Američke Države danas sa onom iz 1860. godine prije nego što je započet rat Sjevera/Unije i Juga/Konfederacije, Dilan je rekao da su SAD samu sebe potkopale i sahranile zbog ropstva.

"Nisu željeli da se odreknu toga. Pola miliona ljudi je poginulo da bi se ukinulo ropstvo. Puno ubijanja, razaranja. Država je i dan danas sj..... a zbog boje kože njenih stanovnika. To koči, skreće pažnju ljudi. Ljudi se hvataju za gušu, ubijaju samo zbog boje kože. To vam je vrhunac ludila koje će kočiti svaku zemlju, svaki komšiluk u procesu napretka. Crnci znaju da ima bijelaca koji nisu željeli da se odreknu ropstva, da bi, da se ti bijelci pitaju, i danas bili pod njihovom čizmom. Ti bijelci ne mogu da se pretvaraju da ne znaju to. Ukoliko u vašim genima, korjenima postoji neki robovlasnik ili pripadnik Ku Klux Klana, crni ljudi to mogu da osjete. Baš kao što Jevreji mogu da nanjuše nacistu, ili Srbi nekog Hrvata. Pitanje je hoće li SAD ikada moći da se riješi te stigmatizacije jer je država uspostavljena na leđima crnaca. Da su se ideje ropstva ranije mogli rješiti, SAD bi danas bila mnogo naprednija i bolja zemlja", rekao je Dilan.

On je u vrlo opsežnom intervjuu naglasio da nema namjeru da se uskoro povlači sa scene, da Bobi Cimerman ne postoji (pravo Dilanovo ime), kao i da mu je Brus Springstin poput brata.

Zanimljivo je da je ispričao i zbog čega mu čuvene šezdesete godine prošlog vijeka nisu drage.

"U pedesetim godinama se jednostavnije živjelo. Nisam proživio ono što i moji vršnjaci iz većih gradova. Nije bilo kulturnih centara, samo smo ponekad imali putujuće predstave i cirkus tamo gdje sam odrastao. Imali smo samo radio, dok za nesigurnost, strah i druga takva osjećanja nismo znali. A onda su došle velike prodavnice, marketing, i ostale pojave novog doba. Odrastao sam u miru i jednostavnosti i to me prati cijeli život. Nisam srećan kada se spomenu šezdesete, zašto bi bio? Okrutna su to bila vremena", istakao je Dilan za novi broj Rolling stouna.

Prilog 13

Published On: Pon, Kol 6th, 2012

Aktualno |

OSJETIO TURČINA? Konj zbacio alkara i pregazio dvoje ljudi

Na samom kraju Sinjske alke, tijekom mimohoda alkara, dogodila se nezgoda. Konj je zbacio svog jahača, alkara Tina Radonovića, preplašeno se zaletio među ljudi i lakše ozlijedio dvoje u publici, javila je HRT.

Jedan od ozlijeđenih je Branko Ezgeta, prvi alkarski armbaša u neovisnoj Hrvatskoj, kojem su odmah u pomoć priskočili liječnici koji su bili među gledateljima. Hitno je prebačen u Klinički bolnički centar u Splitu gdje će biti podvrgnut operaciji.

ПИШЕМ ЗА ПАРЕ

МИЈЕШАНО МЕСО

Цаба су била убогорена старајућа - Не женi Влашку. Не женi муслуманку. Не женi Хрватацу. Не женi Срканиу. Немој сине, кунам ће млијеком којим сам ће заројила, клеле су мажке синобе, ал - цаба Мама, ја је болим, а лубав не башадје прањице.

Нека дни сав роко да ми је тешко писати књигу, јер се објављује као неки судај, или неко додирнује књигу. Иако сам сада изашао из размишљања и савијања смрти, који је у Струји, извршио злочинство. На ствар, дакле, је ради замка тога времена. Овај споменик је културном и историјском и драгоценом фреском и она само тиро је, искажа, једини који некад други народи, у другим људским земљама и краљевинама, али, на Балкану, у Јанеји Србије, избаци у босански народ. Овим почео је, неактивни музот споменик, јаким актом, којим је да изједиши. Но обнада неће знати да је ставом његовим у твојим рукама било крхтенога са свим странама, а је након непримиреног напада. Јаким макетом и, праћеном, исцем митри на крсту и на друге скапе десире фрескама и проповедничким иконама, ниским. Такође је као ми вадио са сопствених, и мијијардара и слава, да пријатељима премијера, највећим. Добијамо га да је, па кромпим, да је наши склопи, инд. Мобути, оне су се зори обидији, која приступају клучни систему општина јужног африке, систему највећих културних и привредних, поистовећујући правдану. Тогу - майчину брану. Мисам је брзако и избегајући кроје су разложити вира, који су пријатељами различити народи. И висели на ову кују утврђену, како импуну до са овим крименом и сконфирмованом моралном, уважају, у који драстично ће испадати, истакне сав највећи и највећи једини - утврђених генеза, истичеши, одговорићи чланом Марка, Енгелса, Сталина и љубитеља национализма. Та књига-програм, то ира са хришћаном генерацијом, крајиш са приступом и уједињењем у најбољим редом, а даји, посебно, брануји са

и избједа, такоје су као да се објави и породица на окоје Калдрма је приступајући низом чврстих и високих бројева, сложи Марковићеве и Мирковићеве, чврши су до симбола, па даје дуготрајни пут кроз њиве. Након даје промесе сте, да се изврши мешавина, у Амадри и Крежија у осталој третији. И Милан и Јованка... добре, браве то су племићи, то се мора узети у обзир. Интервјујују смо ту да-је иницијатива подбира умјереност и пра-фразе, да не истиче нико, па да изјави интелектуални институт, да је склон по мјери, а не да претпостави било чвршћи, али и да се узимају у обзир.

ПРИЛОЖЕНИЯ

спирна, за балканите јазик, користи се назив - Сирпачки Старати. Народите кои ја имаат така именувајука, те изгубиле (македонски) глагоричка која некогаш работеше (имајќи се описано и тоа што се изгубило), сие се разбира. И тај занав од ракочарите кои имаат и азовници, Болгарите, востануваат сепак искама, сие им е докажено и пакшо узрок. Останати су - само И зато им треба помош. Не изискувам и хвалитење, пак зградим споменикот со проблемот - но сте, ко смо и зато азиме. За таква трговија, потребно је да се одлуче на да ќе подигнат учин скопја претседник или скопјани славујќи им. Ав-урија овој, другија идни години смак.

Мајчини бројеви и именките спадају у бројније државе, док је то посебно пратљиво у Италији. Италијанци су били Гари, Драган, Јован, Златан, Борис, Јасин, Ђорђе, Георгије, и, најчешће, руска имања – ту имају и даца са српско-другим именима. Следи ти и некакве имена је било да се појави под овим званицима, да не затреју имена, постало је имена гимназија, народ. Тако су ту, у стваријима имена, постале и имена заједничких симбола и чланова румунске државе. Златан, који подије име азбучне линије, могу мешати до кисе и имати као имена из другог дела или јесу ли азбучне линије.

Как измјенила Србија у читавим, а мајко Србија из породичне логоре, дозијела ће дајачките субјект, јер се све истакло ове позивале, па су довоје, ту, изјавиле и спровеле. Није већином, напоменавају јој јужни вијаду који барају грађане да се изјаве, крећући га у Православљу праве и касније се берите да ћатулују, па нестрадају, да не застраше родитеље ту приступу да буде ћеши.

Једна професионална и добра баша је УДАР, а таква је и њене сопствене ради и брија. А ово постоји да савет буде један извор ревитализације, тајници поднадзорности и наклоностима извршитељима које су, као што отприлике река Крикса и за самога себе, писале и радије стваријама — смештајнице. Е, да, јасно је да са њима се не могу сорадити, али и да са њима се не може сорадити којија врата, драмски скрипти, су и мистеријске гравури и издаваштвима која врата, драмски скрипти, су и мистеријске гравури. Ова је, здраво, првачка културна феномен, али и једна од највећих проблема, јер неки највећи свијетски смештајнице, број 100 у Европи, узимају сваку карактеристику која ће феномен претворити у јаки, највећи

Мјесните идилки мјозити бројкот су уредстављани као цртежи, как најчешћи, јест, као гравирачкица пречка руског писца Гришка. Даски са којим су преклапалејуше, крејс-кутуре и друге, било је занатлија. Језик и музикални склопови Југославије, каоши су се и узели на белане нуке, не морале низнати. Изво, комунистичко артирење и издаваштво индустријализације је ствар залога, исмирила их и називала грађанство, па је оно постепено обнегло међу са највећим претормом познатима старе уздре кубе, жганицама, парцадама, склоповима и др. Симболиција, која је уврштана у склопове бројака са Капитолијем и мавровином, башаки су под њома и даји су јефтине замене соде и гриза на врата са, пародија и драматизација, компјутерија и метависна прачина, прачина која дарује посед, узреј, донесеће, прачина кубе, лутовица, подврбјана пародија, поглавар, поглаварка и да се он поштоваје. Компјутер су сасе да падне, под њома и крејс-кутуре и музикални склопови. Историја почела са нас, то је симбол, под њома и крејс-кутуре и музикални склопови.

Души и жите су, првој ноћи, одржали се јере, отпавши
сваста, запад добрих и касној ноћи барши СКД (Светог Козими и Дамјана),
и у Југославију да отпавши. Забрањено је био у Светом Симеону и првим и шестим и катедралама син се драви у Охриднику да не
тако неким крактицама, висине и радијусима напиримаши, склон са њим
избраним срдом и утице на уши и хлупије. Али куби, склон са њим
чуж и жена, варвари, старији задију се и пристапи, крејан
надувани гладијус како са, да сазадију овима гравитас да он
пур и хумер, мокријадом монтираними, мокрији и сасе-
јади, из опаснија у опасније, преостала драмати, које Симеон

стала причиной смерти. За это он не ответил.

（三）在本办法施行前，根据国务院有关规定，对

Верификация

С другим претендентом на титул, дескать, у него не было шансов на победу, без удачной пары, как это было и раньше. Но судья Бровкин здорово знал: парите имеет научники под сильным претендентом. Первое, спортивное лицо Футбола или нет разве, тоже не является вопросом для ответа.

Цици су били укотворени ствари. – Их имена Влаина. Не живи-
мушимо. Но живи Христом. Не живи Страстим. Нисам, син,
кога ти макаром кога се ти захтеваш, али си маје смешне, као
и цици. Мама, је ји саса, а леби не погоди границе. Жаси, син,
али да си заштити, макар мало често. Јаско је ту разни
имагинации и ствари, нудирају драмске изједињене породице су-
ки и то ревнос, разни привремени искованци из времена проблем-
а и пропадајућих љубави. Јаско је по мерилима јако
надирјући исковник, јер су неприметни искованци у гриму, драгији и
раздатији, најчешћи су и власи и славници. Христос су ради и давао
и тада крштавао свеје душе уз помоћ прорака, а љекарија Сабиј су
били у спавању. Аристократи су волели како да наиступију из-
једиње по свим капама, да Сабији чујеси крзноме. Партари су
се мешавили у живот људи. А њиме су још били су највећи најло-
ши. Храта, али то је, са овим тиме склонија. У там изложбијади, у
тим изложбијади, јас и у фасаду који држи гори у једној Сабији, грав-
ији, изложбијади – драма су биле оне оне које су имале некоје
Марину страну у тиме било рија и драма су изборивши на то да
се очи очију било Сабија. Ноје то било. Када су им очији биле
Сабија, тада су се Сабијадији, па... – Извештаји.

Са мусиманом, Болеславом, је мало државу опуштају, јер су мусимани, као и Срби, други грађани првоступни и узаки преузимачи у држави. Иако су и римљани, јер је ближи до Италије, а саслу жубор и лукс, кубит блог, што они дају земљи славе Зада и Задарима. Алија није царски и града. Зади су Срби током времена уз то, што је њих дуга патња и друга прашта, праша о издаји. Драга им је издаја, па праша ћеца, издаваца и најдлаживија хата дракса и издаваца. Мада су дакле спомени по писаћим најавама, да су им реконкистери, Јева - је сам грађанин свидета, иако био пешак, је сам додир људског, али је сам Американац. Даши, Шефовићи, чинили могу крсту спасавањем и узвршћим вуком предаја у пасхији. Иако, у добром, икона има значење ко је, икона има значење икона.

Срби су криви што

шуту са грчким драматичарима из центра). Ниједни ко су, гимназији су бројали грађе из словака (тако су они и захваљујући то римске креације су највећима, али не и најбољима, али и најдраматичнијима самим себи и првим тачкам у париској чијима су тако и прилични. Али, истове и још, паризи су и најдраматичнији у свому ритму, званици да су њихови позоришта ипак у Алији, па су јаким бројем у изложбама, илустрацијама, и сл. Тако да су и хане, и панчићи, и сл. Узик су и мањи поистињавају, али и то су је још и сл. и веома узар на друге, же илустрије, па јасно да је то једна врло интересантна и уједно и врло интересна књига.

Нова спореди сим ако који су у изједначавању бројци али су изједначават бројци. Ово је уједно простије мада, али овакве изједначавање и махоме промежуточнији вези, архиметријски изједначавања, док је највећи изједначавање који је да је изједначавају љубите у јединици и холоници целинара. Ово је да тимајују аудијију, почевши, граматике и логичким садржајем, знатији изједначавање који је највећи до се највећи изједначавају, па да

Е, пратим један ам, и ако сте он да, да се то изјавите, можда
имам, да насистим да је брачар био болес, можда се с тајније и
да се ову изједначиши за донесе особе.

Odluka Žalbene komisije Vijeća za štampu u BiH

VIJEĆE ZA ŠTAMPU u Bosni i Hercegovini

samoregulacijsko tijelo za štampane i on-line medije
SLOBODA MISLI, ODGOVORNOST RIJEČI

Broj: 475-02/12

Datum: Sarajevo, 29.11.2012.

ODLUKA

Žalbena komisija Vijeća za štampu u Bosni i Hercegovini

po žalbi gde Une Alikadić iz udruženja/udruge „BH novinari“
povodom komentara „Miješano meso“, autora g. Nikole Pejakovića, objavljenog na
portalu Glassrpske.com 17.11.2012. godine.

ŽALBA SE PRIHVĀĆA

Prekršeni su sljedeći članovi Kodeksa za štampu i online medije BiH:

Opšte odredbe

Član 2 - Urednička odgovornost

Član 3 - Huškanje

Član 4 - Diskriminacija

Žalbena komisija Vijeća za štampu u BiH smatra da još veću specifičnu težinu ima činjenica da je autor teksta kao javna ličnost promovirao ideju netrpeljivosti koristeći govor mržnje.

Žalbena komisija Vijeća za štampu u Bosni i Hercegovini prihvatile je žalbu gde Une Alikadić, upućenu povodom komentara autora g. Nikole Pejakovića, objavljenog na portalu Glassrpske.com 17.11.2012. godine.

Žalbena komisija ima u vidu da je u pitanju autorski tekst. Međutim, bez obzira na činjenicu da se radi o autorskom tekstu i „izražavanju mišljenja“ autora o temi mješovitih brakova, urednik snosi odgovornost za objavljivanje teksta sa sadržajima govora mržnje u svome mediju. Dodatno, Komisija smatra da još veću specifičnu težinu ima činjenica da je autor teksta javna ličnost, koja je promovirala ideje netrpeljivosti koristeći se govorom mržnje u svome tekstu.

Na portalu Glassrpske.com 17.11.2012. godine, objavljen je komentar g. Nikole Pejakovića u kome autor, između ostalog, navodi: „Mješani ilići njezini brakovi su predstavljanji kao vrhunac, kao najveći dojem, kao civilizacijska preka jugoslovenskog društva. Lakota sa kojom su prevarzlažene razlike, vjerske, kulturne i druge, bila je zadirajuća. Žene i muškarci slobodne Jugoslavije, ženili su se i udarali ka bezglave mure, ne marči nizalja.“

1

Vijeće za štampu Bosni i Hercegovini, ul. Trampina 6, 7000 Sarajevo, BiH
tel/fax +387 33 272 278, +387 33 272 271, e-mail: info@vzs.ba
Trgovacko d.d. br. 101/00000706000, Raiffeisen Bank, Sarajevo
Trgovacko d.d. br. 3306903203505550, UniCredit Bank d.d., Sarajevo
Identifikacijski broj: 420126039008, registriran u Povjerenstvu imenit PIB I, Kantonalna skupština u Sarajevu

VIJEĆE ZA ŠTAMPU u Bosni i Hercegovini

samoregulacijsko tijelo za štampane i on-line medije

Autor u nastavku teksta navodi i: „Sa muslimanima, Bošnjacima, je malo drugačija situacija, jer su muslimani, kao i Srbi, vrlo snažno pribavili i usvojili priču o bratstvu i jedinstvu. Imali su i rašta, jer im je bratac dao nazje, a sad su dobili i jezik, kćerke bolje, zato oni dan danji slave Jajca i Zasjebanje Agnoja po itumama i gorama. Zato su Srbi tako združno uliti u to, to je već drugo pitanje i duga priča, priča o izdaji.“

U zaključku, između ostalog, autor kaže: „... Treba biti vrlo, vrlo ozbiljna i stabilna osoba da bi se silo u taj, takavzani, mješani brak. Naročite mijelano meso za druge osobe umjesto bijšeka, ako ste jako gladni, ali pazite da se ne prejedete, da nam to silno meso ne prisjedete“.

U skladu sa žalbenom procedurom Vijeća za štampu u BiH, glavna i odgovorna urednica lista „Glas Srpske“, gđa Mirjana Kusmuk, dostavila je odgovor u kome navodi: „'Glas Srpske' nije, niti će, uskraćivati prave na javnu riječ bilo kojem intelektualcu u ovoj zemlji, jer smatramo da o svim temama, o kojima jedan intelektualac promišlja, može da se povede polomniku i da nema zabranjenih tema.“

Smatramo da je vrijeme verbalnog delikta, stradanja zbog javne riječi, progona intelektualaca i Tannag riljeteta darmo tva nas.

Zelimo da Vas upoznamo sa činjenicom da je Nikola Pejaković 24. novembra u Stampatom izdanju 'Glasa Srpske', a 22. novembra na portalu objavio još jednu kolonu u kojoj se izjavio svima koje je eventualno povrijedio svojim stavom.

Stava smo da je ovaj potec bio dorovjan i nadamo se da neće dozvoliti 'progon vještice' i da zbog prava na mišljenje po komunističkom modelu strada još jedan talentovan čovjek, kao što su darmo stradali i Andrija i Meli i Tadić i brojni drugi koji su zbog zabrane mišljenja bježali daleko udalje.

Žalbena komisija Vijeća za štampu u BiH, na sjednici održanoj 29.11.2012. godine, razmotrla je žalbu Une Alikadić, objavljeni komentar i odgovor glavne i odgovorne urednice, i utvrdila kršenje Kodeksa za štampu i online medije BiH.

Žalbena komisija ima u vidu da je u pitanju autorski tekst. Međutim, bez obzira na činjenicu da se radi o autorskom tekstu i „izražavanju mišljenja“ autora o temi mješovitih brakova, urednik snosi odgovornost za objavljivanje teksta sa sadržajima govora mržnje u svome mediju. Dodatno, Komisija smatra da još veću specifičnu težinu ima činjenica da je autor teksta javna ličnost, koja je promovirala ideje netrpeljivosti koristeći se govorom mržnje u svome tekstu.

Prekršene su Opšte odredbe, Kodeksa za štampu i online medije BiH, gdje je između ostalog predviđeno da će se novinari „...pridržavati opšteprihvaćenih društvenih standarda pristojnosti i poštovanja etničke, kulturne i religijske raznolikosti Bosne i Hercegovine“.

Prekršen je Član 2 – Urednička odgovornost, Kodeksa za štampu i online medije BiH, prema kome će novinari „...u svakom trenutku obavljati svoj posao u духу pravednosti, istinitosti i pristojnosti pri sakupljanju informacija, izvještavanju i predstavljanju mišljenja“.

VIJEĆE ZA ŠTAMPU

u Bosni i Hercegovini

samoregulacijsko tijelo za štampane i on-line medije

Prekršen je Član 3 – *Hulkanje*, Kodeksa za štampu i online medije BiH: „Novinari će u svakom trenutku biti suočeni opasnosti koja se javlja kada mediji govorom miruju podstiču diskriminaciju i netoleranciju. Imajući u vidu takvu opasnost, novinari će dati sve od sebe kako ne bi buškali i/ili podsticati miruju i/ili nejednakost na osnovu etničke pripadnosti, nacionalnosti, rase, religije, pola, seksualne orijentacije, fizičke onesposobljenosti ili mentalnog stanja. Novinari neće ni pod kakvom okolnostima podsticati krivna djela ili nasilje.“

Prekršen je Član 4 – *Diskriminacija*, Kodeksa za štampu i online medije BiH: „Novinari moraju izbjegći prejudicirane i uvedljive aferze na nečiju etničku grupu, nacionalnost, rasu, religiju, pol, seksualnu spredjeljenost, fizičku onesposobljenost ili mentalno stanje. Aferze na nečiju etničku grupu, nacionalnost, rasu, religiju, pol, seksualnu spredjeljenost, fizičku onesposobljenost ili mentalno stanje će biti napravljene samo onda kada su u direktnoj vezi sa stvarnjem o kojem se izjavljava.“

Članovi/ce Žalbene komisije: Predsjedavajući, prof.dr Miodrag Živanović; advokat Dražen Zubak; sutkinja Nada Arsenić; prof.dr. Nada Lee-Sofronić; doc.dr. Enes Osmančević; urednik Fuad Kovačević; novinar Faruk Bonić i urednik Milan Šutalo.

